Isoja ihmeitä

ISOSTOIMINNAN LINJAUS 2016

Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 43
Kirkon kasvatus ja perheasiat (KKP)

Isoja ihmeitä

ISOSTOIMINNAN LINJAUS 2016

Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 43
Kirkon kasvatus ja perheasiat (KKP)

Kirkkohallitus
Helsinki 2016

Tämän asiakirjan tutkimustiedot perustuvat kirkon nelivuotiskertomuksen ja kansainvälisen rippikoulututkimuksen aineistoihin, jotka on koonnut Kirkon Tutkimuskeskus. Vuosien 2007 ja 2011 nelivuotiskertomuksen isosia koskeneet aineistot ovat analysoineet Saara Huhanantti ja Jouko Porkka. Isosilta osana kansainvälistä rippikoulututkimusta vuosina 2007/2008 ja 2012/2013 kootut tutkimusaineistot on analysoinut Jouko Porkka.

Isoja ihmeitä – Isostoiminnan linjaus 2016
© Kirkkohallitus
Kirkon kasvatus ja perheasiat (KKP)

Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 43
Kirkko ja toiminta
Suositukset, ohjeet ja oppaat
Asianumero DKIR/391/06.02/2016
Hyväksytty kirkkohallituksen täysistunnossa 28. 1. 2016

Työryhmä
Sanna Jattu, Jaakko Kaartinen, Jarmo Kokkonen, Terhi Paananen, Jouko Porkka, Heli Pruuki, Sirpa Syrjä, Pekka Tukeva, Katri Vappula, Rosa Winqvist, Sara Åström.
Kiitämme lämpimästi niitä isosia ja työntekijöitä, jotka ovat osallistuneet tämän asiakirjan tuottamiseen alueellisissa seminaareissa 2015. Kiitos myös Helsingin Mikaelin seurakunnan nuorille ja työntekijöille asiakirjan kuvitukseen osallistumisesta.

Julkaisusarjan ulkaosu
Unigrafia

Julkaisun taitto ja kuvitus
Teemu Junkkaala / gstj

Kuvat
Suvi Sievilä

ISBN 978-951-789-532-3 (nid.)
ISBN 978-951-789-533-0 (pdf)
ISSN 2341-9393 (painettu)
ISSN 2341-9407 (verkkojulkaisu)

Painopaikka
Grano, Kuopio 2016

Sisällys

4 Tervetuloa ihmeiden äärelle!

6 Johdanto

10 MONENLAISIA ISOSIA
Miksi nuori hakeutuu isostoimintaan?
Miten huomioida nuorten erilaiset tarpeet?
Neljä peiliä isostoiminnalle

17 ISOSUUS – KASVUN PAIKKA
Turvallinen seurakunta
Mitä on osallisuus isostoiminnassa?
Oppiminen tapahtuu yhdessä
Miten tukea kasvua?
Uskokin kehittyy
Hyvä isostoiminta on kokonaisuus

30 ISONEN SEURAKUNTALAISENA
Mikä isosta kannustaa ja lannistaa?
On monta tapaa kuulua joukkoon
Kaipaus yhteisölliseen rukouselämään
Kasvaa messuun vai messussa?

40 ISOSTEN KOULUTTAMINEN JA ISOSTOIMINTA
Isoskoulutuksen rakenteet ja laajuus
Mitä taitoja isonen tarvitsee?
Yhteistyötä koulutukseen

50 ISONEN RIPPIKOULUSSA
Miten pitää hyvää huolta isosista?
Yhdessä Pyhän äärellä...
… myös iltaohjelmissa ja vapaa-ajalla
Maksetaanko isoselle palkkio?

58 ISOSTA AIKUISEKSI
Mikä rooli isosina toimineille?
Isonen on vapaaehtoinen
Mitä jäsenyys merkitsee isoselle?
Rakennusaineita aikuisuuteen
Miten rakentaa siltaa aikuiseen seurakuntaan?

67 LOPUKSI

70 Isoja ihmeitä – isostoiminnan linjausten keskeinen sisältö

Tervetuloa ihmeiden äärelle!

Jumala on luonut minut juuri minuksi, sinut juuri sinuksi. Olemme ihmeitä, yksilöinä ja yhdessä. Tässä maailmankaikkeudessa saamme elää tätä hetkeä, joka ei toistu. Se on ihmeellistä. Siihen ei ymmärryksemme yllä. Voimme vain aavistaa jotakin oleellista: ihmisen ja elämän arvon.

Kristus on ihme. Hänen merkityksensä kuoleman voittajana ja elämän esikuvana on ihmeellinen. Myös seurakunta on ihme. Se ilmentää Jumalan työtä tässä maailmassa. Seurakunta elää ja hengittää sukupolvesta toiseen, muuttuu, mukautuu, kehittyy – ja ilmentää Kristuksen armoa ja Jumalan rakkautta tässä maailmassa, aina uusille ihmisille. Kristuksen seurakuntaan mahtuvat kaikenlaiset ja kaiken ikäiset ihmiset toistensa ja Jumalan lähelle olemaan ja kasvamaan.

Usko on ihme. Se on mysteeri, joka ei ole ihmisen varassa vaan lahjaa Luojaltamme. Tämän kaiken ihmeen äärellä voi ihmetellä lisää: rippikoulu on ihme ja isostoiminta on ihme. Jokainen toimintaan osallistuva nuori on ihme ja osoitus Jumalan työstä maan päällä.

2010-luvun nuori kysyy arvoaan ja kelpaamistaan monin tavoin. Kelpaanko minä? Olenko kenellekään tärkeä ja ihana? Rakastaako kukaan minua? Kirkon sanoman ytimessä on vastakulttuurinen sävy. Ei tarvitse päteä. Ei tarvitse muuttua ja näyttää hyvältä voidakseen saada kokemuksen kelpaamisesta. Kirkon viesti kelpaamistaan kyselevälle on selkeä: Hän, joka on Luojasi, on tarkoittanut sinut juuri sinuksi – ja kutsuu sinua yhteyteensä.

”Minä olen ihme” viittaa psalmin 139 sanoin ihmisen arvoon. Nuori on ihana. Hän on arvokas ja tärkeä silloin, kun kaikki menee hyvin ja elämä hymyilee – mutta myös kaikissa rankoissa ja vaikeissakin vaiheissaan. Nuori on yksilönä tärkeä ja kiinnostava. Aina.

Samalla hän on osa yhteisöä – omaa ryhmäänsä ja seurakuntaansa. Hänelle on tilaa ja kutsu kokemaan yhteyttä toisiin ihmisiin ja Jumalaan paitsi rippikoulun ja isostoiminnan aikana, myös sen jälkeen, koko elämänsä ajan. Hän on iso ihme. Olemme päivittäin tekemisissä isojen ihmeiden kanssa.

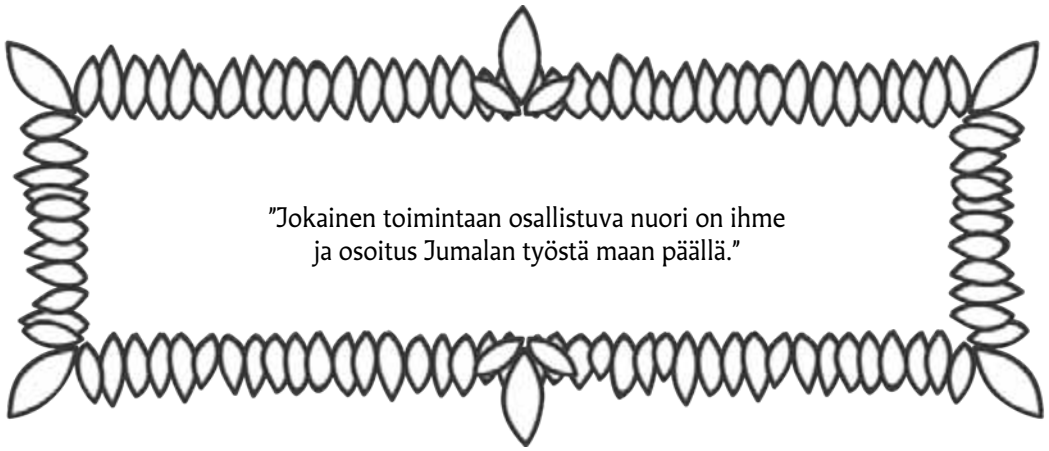

Johdanto

Rippikoulua on Suomessa kehitetty seurakuntien arjessa hyväksi havaittujen käytäntöjen pohjalta. Vuosikymmenten myötä siitä on kehittynyt toimintamuoto, jossa onnistuneesti yhdistyvät kirkon yhteiset suuntaviivat ja paikallisen toiminnan erityislaatuisuus. Isoja ihmeitä -linjaus on osa vuosina 2016–2018 toteutettavaa kirkon rippikoulu-uudistusta. Rippikoulu ja isostoiminta liittyvät yhteen ja vaikuttavat toisiinsa. Niitä kannattaakin suunnitella yhteisen pöydän ääressä niin laadittaessa linjauksia kuin pohdittaessa oman seurakunnan toimintaa.

Isostoiminnasta on kasvanut rippikoulun jälkeisen kirkon nuorisotyön kattavin muoto. Rippikoulun tavoin siitä on tullut suomalaista nuorisokulttuuria. Kymmenet tuhannet nuoret ovat halunneet olla antamassa uusille rippikoululaisille hyvää ja ikimuistoista kokemusta, josta monet heistä ovat jo itse päässeet osalliseksi.

Rippikoulun imu ja uusien isosten into on houkutellut kouluttamaan isosia yhä enemmän ja yhä pidempään. Tämä on ymmärrettävä aikansa hedelmä. Mutta vaikka isoskoulutus onkin suosittua, nuori seurakunta ei pohjimmiltaan ole koulutusyhteisö, eivätkä kaikki nuoret halua isosen tehtäviin. Pitkän isoskoulutuksen aikana osa nuorista jättää koulutuksen kesken. Tämän ei pitäisi merkitä samalla seurakuntayhteyden katkeamista.

Isostoimintaa linjattiin ensimmäisen kerran valtakunnallisesti 2004 dokumentissa ”Sopivan kokoinen iso”. Muutamin kohdin käsillä olevassa linjauksessa liitytään suoraan tähän dokumenttiin. Isostoimintaa tarkasteltiin vuonna 2004 ensisijaisesti rippikoulun näkökulmasta ja hieman katsottiin myös muihin suuntiin, joihin isostoiminta ja isosuus antavat nuorelle seurakunnassa mahdollisuuksia. Isoja ihmeitä- linjauksessa halutaan korostaa nimenomaan laajempaa näkökulmaa: isostoiminta on paljon laajempaa kuin isoskoulutusta ja rippikoulun isosuutta. Isoset toimivat rippikoulun ohella usein myös kerhonohjaajina, jumalanpalveluavustajina, diakoniatyön projekteissa ja monissa muissa tehtävissä. Osalla isosista lahjat ja motivaatio suuntautuvat muualle kuin rippikouluun tai leirielämään eikä seurakuntayhteys voi olla vain suorituskeskeistä koulutusta. Isoja ihmeitä -linjauksessa tuetaan seurakuntia panostamaan laajemmin nähtyyn isostoimintaan.

Seurakunnissa ja kirkossa on havahduttu viimeistään 2010-luvulla siihen, että aktiivisten isosvuosien jälkeen aikuistuvien nuorten on vaikeaa löytää omaa paikkaa ja tehtävää seurakunnan yhteydessä. Usein tähän elämänvaiheeseen sijoittuu kotoa pois muuttaminen, opintojen aloittaminen ja entistä itsenäisempi elämä.

Kirkon jäsenyys ei ole itsestään selvää edes niille nuorille aikuisille, jotka ovat vuosia kantaneet vastuuta omassa seurakunnassa ja osallistuneet sen elämään. Tämän päivän isoset uskovat ja ilmaisevat uskonsa monella tavoin toisin kuin isoset viisi tai kymmenen vuotta sitten. Hengellisyyden merkitys nuorten elämässä ja heidän kodeissaan on murroksessa. Myös isostoiminnassa joudutaan kysymään: miten vahvistaa nuoren kokemusta seurakunnasta ja kirkosta omana hengellisenä yhteisönään sekä uskon merkitystä nuorten ja aikuisten elämässä?

Kirkon rakenteetkin ovat muutoksessa. Seurakuntaliitokset ovat arkipäivää, nuorelle tuttu paikallinen seurakunta saattaa kadota. Uudet, suuremmat seurakunnat luovat uusia yhteistyön malleja. Yhteen liittyneissä seurakunnissa pohditaan, miten kohdella isosia tasapuolisesti. Siihen tarvitaan yhteisiä, mietittyjä menettelytapoja ja sopimuksia. Tarvitaan myös keskustelua sisällöistä: mitä nuorten halutaan isostoiminnassa oppivan ja kokevan?

Nämä kaikki taustatekijät: murrokset sekä yhteiskunnassa että seurakuntarakenteissa, isostoiminnan koulutus- ja rippikoulukeskeisyys, moninaisuus isostoiminnan sisällöissä, sekä nuorten aikuisten seurakuntayhteyden hauraus ja kirkosta eroamisen yleistyminen, nostavat esiin tarpeen tarkastella ja linjata isostoimintaa uudelleen. Isoja ihmeitä- asiakirja pyrkii antamaan välineitä toiminnan arviointiin ja suuntaviivoja isostoiminnan kehittämiseen seurakunnissa.

ISOJA IHMEITÄ-LINJAUKSEN TEHTÄVÄNÄ ON

- luoda isostoiminnalle yhteisiä suuntaviivoja
- tukea seurakuntia ja kristillisiä järjestöjä isostoiminnan paikallisessa kehittämisessä

ISOSTOIMINNALLA tässä linjauksessa tarkoitetaan laajasti katsoen isosia kokoavia ja heitä osallistavia aktiviteetteja. Isostoiminta on nuoren kasvun paikka, jossa oppiminen on osa yhteistä olemista ja joukkoon kuulumista Kristuksen seurakunnassa. Isostoiminta voikin olla mitä tahansa yhteistä tekemistä ja olemista, leikistä ja yhdessä hulluttelusta musisointiin, koulutukseen, keskusteluun, hartauselämään ja diakoniseen palveluun asti.

ISOSKOULUTUKSELLA tässä linjauksessa tarkoitetaan "Sopivan kokoinen iso"-linjauksen mukaisesti sitä isostoiminnan osaa, jossa tietoisesti pyritään nostamaan nuorten tietoja ja taitoja sellaiselle tasolle, että he selviävät osakseen tulevista erilaisista vastuutehtävistä. Näitä tehtäviä saattavat olla vaikkapa erilaisten ryhmätilanteiden ohjaaminen, rippikoululeirin käytännön askareet tai kyky hoitaa ikäänsä nähden kohtuullisella tavalla rippikoulun ihmissuhdeasioita.

ISOSTOIMINNAN TEOLOGIA nojaa alkukirkolliseen kummiuskäytäntöön. Kun alkukirkossa useimmat kasteelle tulleet olivat aikuisia, jokaiselle kastettavalle osoitettiin seurakunnasta eräänlainen tukihenkilö. Hänen tehtävänään oli johdatella kastekoululaista seurakuntaan ja uskon salaisuuksiin. Ketään ei heitetty kristityn tielle yksinään, vaan rinnalle sai oman ihmisen, johon saattoi tukeutua. Isosten tehtävä on teologisesti hyvin lähellä alkukirkon kummiutta.

Isosten hengellisinä esikuvina voidaan nähdä myös Jeesuksen opetuslapset. Tavalliset Galilean miehet saivat osakseen tehtävän, joka inhimillisesti ajatellen oli kohtuuttoman suuri: heidän tuli kantaa vastuu siitä, että sanoma Kristuksesta vietiin kaikkeen maailmaan. Samalla heidän kutsumisessaan näkyi Jumalan armo. He olivat syntisiä ja kaikin tavoin keskeneräisiä ihmisiä. Sellaisina heidät valittiin ja sellaisina he saivat myös pysyä.

ISOSTOIMINNAN PÄÄTAVOITE

Isostoiminta vahvistaa nuoren uskoa kolmiyhteiseen Jumalaan ja varustaa häntä elämään kristittynä.

ISOSTOIMINNAN TEESIT

- *Nuori on ihme. Isostoiminnan lähtökohtana on nuoren oleminen ja kasvu sellaisena seurakuntalaisena kuin hän on.*
- *Isonen on osa nuorten porukkaa seurakunnassa. Isostoiminnassa tärkeää on turvallisuus, yhteys, ilo ja nähdyksi tulemisen kokemus.*
- *Kaikenlaisille nuorille on tilaa isostoiminnassa. Jokainen on tervetullut, riippumatta siitä, mitkä ovat hänen omat syynsä osallistua.*
- *Isosena tarvittavia taitoja ja tietoja opitaan sekä osallistumalla seurakunnan elämään että kouluttautumalla.*
- *Isoset suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa yhdessä työntekijöiden kanssa.*
- *Isostoiminta rakentaa siltaa aikuiseen seurakuntalaisuuteen.*

Isoja ihmeitä -linjaus jakautuu teemallisesti kolmeen osaan. Linjauksen alkuosassa pohditaan osin tutkimusten valossa erilaisia isosia ja sitä, miten erilaisten nuorten kasvua voi seurakunnassa parhaiten tukea. Miten nuoren osallisuutta voi vahvistaa? Mitä seurakunnalta edellytetään? Mistä työntekijän tulee olla tietoinen? Mitä nuorten erilaiset tarpeet merkitsevät isostoiminnan kannalta?

Linjauksen laajassa keskiosassa pureudutaan miettimään isosta seurakuntalaisena ja sitä, miten isostoimintaa voi rakentaa ja isosia kouluttaa nuorilähtöisesti. Millaiset isoskoulutuksen rakenteet ovat yleisimpiä ja toimiviksi koettuja? Tässä osassa tarkastellaan myös kysymyksiä liittyen isosuuteen rippikoulussa.

Asiakirjan lopuksi pohditaan haastetta, joka syntyy nuoren seurakunnan ja isosvaiheen omaleimaisuudesta suhteessa aikuiseen seurakuntalaisuuteen. Miten vahvistamme siltaa, jota pitkin nuori löytää oman paikkansa seurakunnassa myös aikuistuessaan?

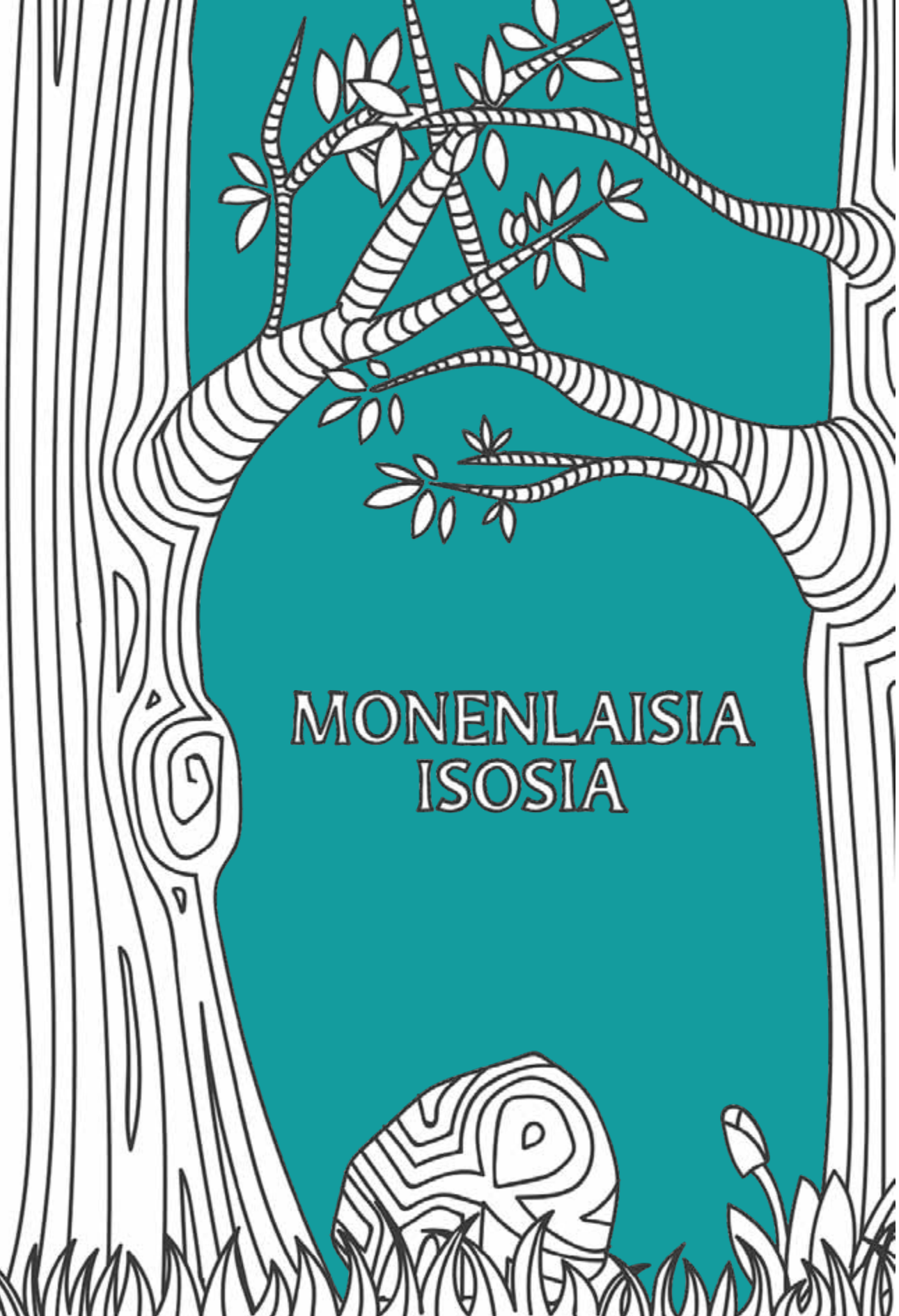

Isostoiminta on ihme. Se on hämmästyttävä menestystarina. Se tavoittaa vuosittain noin 24 000 nuorta ja koskettaa samalla heidän perheitään.

Isosten enemmistö on 16–17-vuotiaita nuoria, jotka ovat vähitellen itsenäistymässä kodeistaan ja hakevat omaa tapaansa elää. Moni tuohon ikäluokkaan kuuluva suhtautuu kouluun ja muihin instituutioihin kriittisesti. Siitä huolimatta he hakeutuvat innostuneina ja vapaaehtoisesti seurakunnan toimintaan, joka isosiksi haluaville on usein varsin koulutuspainotteista.

Isostoiminnassa moni saa kokemuksen joukkoon kuulumisesta Kristuksen seurakunnassa. Kun otamme todesta sen, että Kristuksen ruumiina seurakunta on taidoiltaan, uskoltaan ja persoonaltaan kaikenlaisten ihmisten yhteisö, teemme tilaa jokaiselle nuorelle. Jeesus kutsuu ja lähettää jokaisen, ei vain taitavan ja tietynlaisen, vaan kaikki.

Johtotähtenä meillä on, että jokainen on arvokas Jumalan luoma yksilö. Isoskoulutus on yhteinen matka ja kristittynä elämisen arkea, jossa jokainen – nuori ja työntekijä – voi oppia toisiltaan jotain: 'Kerjäläinen kertoo toiselle, mistä sai leipää'.

Onnistuessamme luomaan yhteisön, jossa jokainen uskaltaa olla oma itsensä kaikkien elämänkysymystensä kanssa, olemme saavuttaneet paljon. Oleellista ei ole kuinka hyvin isonen osaa monet erilaiset ryhmän ohjaamisen taidot, vaan se että hän tuntee itsensä arvokkaaksi Jumalan luomaksi ihmiseksi, osaksi ryhmää ja seurakuntaa.

Riikka Wikström, Korson seurakunta

Miksi nuori hakeutuu isostoimintaan?

Nuori, joka rippikoulun aikana pohtii isoseksi ryhtymistä, ei ehkä ajattele isostoiminnan merkitystä yhteiskunnalle tai kirkolle – ei välttämättä edes omalle kasvulleen. Hänelle kyse on siitä, mitä mukaan lähteminen ottaa ja mitä se kenties antaa. Mikä häntä motivoi?

Isosten motivaatioita tutkittaessa on havaittu, että isosjoukko jakautuu karkeasti ottaen neljään tyyppiin. Rippikoulun isosjoukossa voi olla joka tyypin edustajia.

MONIPUOLISESTI MOTIVOITUNEET odottavat isostoiminnalta hengellisiä sisältöjä, teologiaan ja koko elämään liittyvää uusien asioiden oppimista sekä itseään kehittävää toimintaa. Heitä motivoi isostoimintaan yhtä lailla halu olla avuksi ja järjestää nuoremmille hyvä rippikoulu kuin halu olla yhdessä toisten isosten ja työntekijöiden kanssa ja tutustua heihin.

Tähän isostyyppiin kuuluu noin kolmasosa isosista ja he ovat hieman yleisemmin tyttöjä kuin poikia. He ovat osallistuneet keskimääräistä enemmän seurakunnan toimintaan jo lapsuudessaan. Aktiivisuus jatkuu myös isosaikana. Luonteenomaista tälle joukolle on myös suhtautuminen keskimääräistä avoimemmin muihin uskontoihin ja monikulttuurisuuteen. He myös haluavat oppia tuntemaan muihin uskontoihin kuuluvia ja näkevät maahanmuuton hyväksi Suomelle.

SOSIAALISESTI MOTIVOITUNEILLE halu olla toisten isosten, rippikoululaisten ja työntekijöiden kanssa on ensisijainen syy aloittaa isostoiminta. Lisäksi heitä innostaa halu auttaa toisia ja tukea nuorempia heidän kasvussaan. Hengelliset ja teologiset teemat eivät heitä kiinnosta kovin paljon, joskaan he eivät niitä vastustakaan.

Tähän isostyyppiin kuuluu lähes puolet isosista ja he ovat hieman yleisemmin poikia kuin tyttöjä. Nämä isoset ovat osallistuneet lapsuudessa keskimääräistä vähemmän seurakunnan toimintaan. Isosaikana osallistuminen seurakunnan toimintaan, Raamatun lukeminen ja rukoileminen on keskimääräistä isosta vähäisempää.

HENGELLISESTI MOTIVOITUNEITA nuoria vetävät isostoimintaan ensisijaisesti hengelliset syyt. He rukoilevat, lukevat Raamattua ja kuuntelevat hengellistä musiikkia muita isosia enemmän ja ovat muita useammin perinteisen kristinuskon tulkinnan ja etiikan kannalla. Omaan kasvuun ja ei-teologisiin sisältöihin liittyvät kysymykset eivät kiinnosta paljoakaan. Joukossa on suhteellisesti hieman enemmän poikia kuin tyttöjä.

Hengellisesti motivoituneita on noin 13 prosenttia kaikista isosista. He ovat lapsuudessaan osallistuneet keskimääräistä enemmän seurakunnan toimintaan. Toinen leimallinen piirre on, että monet heistä ovat sosiaalisesti arkoja: he eivät toivo ryhmässä olemista ja yhteisöllisyyttä, vaan saattavat kokea ne jopa ahdistavana.

HEIKOSTI MOTIVOITUNEIDEN isostyypille on luonteenomaista passiivinen orientoituminen isostoimintaan. He eivät näytä odottavan isostoiminnalta juuri mitään. He ovat usein myös uskonnollisesti passiivisia eivätkä uskoon liittyvät kysymykset juuri kiinnosta.

Noin 12 prosenttia isosista kuuluu tähän tyyppiin. Heissä on tyttöjä ja poikia suhteellisesti yhtä paljon. Samoin kuin lapsuudessaan, he osallistuvat isosaikanakin keskimääräistä vähemmän seurakunnan toimintaan. He myös rukoilevat vähemmän ja lukevat Raamattua harvemmin, eivätkä myöskään kuuntele hengellistä musiikkia. Kysyttäessä he eivät juurikaan osaa perustella, miksi ovat mukana.

ENTÄ JOS...

... pohdimme isosten kanssa syksyn aluksi, mikä innostaa tulemaan mukaan? Saman teeman äärellä voisi olla myöhemmin vuoden aikana? Mikä innostaa? Mikä väsyttää? Mitä nuoret tarvitsevat ja toivovat?

... suunnittelemme yhdessä nuorten kanssa toimintaa, joka ruokkii monenlaista innostusta?

... työntekijöinä keskitymme kaikkien mukaan lähteneiden huomioimiseen niin, että epävarmatkin rohkaistuvat jatkamaan?

Miten huomioida nuorten erilaiset tarpeet?

Rippikoulu ja isostoiminta ovat useimmille nuorille voimakasta kasvun ja kehityksen aikaa, jolloin ajattelu laajenee, halu toimia toisten hyväksi lisääntyy ja hengellisyys syvenee. Moni nuori puhuukin rippikoulusta taitekohtana, joka jäsentää elämää ennen ja jälkeen rippikoulun.

Jokaisella nuorella on vahvuuksia, joiden varaan isostoimintaa ja myös isosen omaa kasvua ja kehitystä voidaan myönteisellä tavalla rakentaa. Erilaisista yksilöistä kootaan myös rippikouluun toimiva isostiimi, jossa isosille annetaan valmiuksien mukaisia tehtäviä. Tästä hyötyvät kaikki: rippikouluryhmä ja isosryhmä toimivat paremmin ja turhia pettymyksiä ja konflikteja koetaan vähemmän.

Kuitenkin ns. Matteus-efekti näyttää olevan totta myös isostoiminnassa. Termillä viitataan Matteuksen evankeliumiin jakeeseen: ”Jokaiselle, jolla on, annetaan, ja hän on saava yltäkyllin, mutta jolla ei ole, siltä otetaan pois sekin mitä hänellä on” (Matt 25:29). Tutkimusten mukaan nuoret, joilla on ollut kristillinen kotikasvatus ja jotka ovat lapsuudessa ja varhaisnuoruudessa osallistuneet seurakunnan toimintaan, jatkavat merkittävästi muita useammin rippikoulun jälkeen isosiksi.

Nämä nuoret myös jatkavat pidempään isosina ja näyttävät saavan ajasta enemmän itsellensä: he oppivat muita isosia enemmän tuntemaan seurakuntaa ja ymmärtämään jumalanpalveluselämää, uusia asioita uskosta, itsestään, Jumalasta ja Raamatusta sekä myös muihin uskontoihin kuuluvista aihepiireistä. Myös asenteet muuttuivat näihin asioihin liittyvissä kysymyksissä selkeästi enemmän myönteiseen suuntaan kuin muilla isosilla. Mikäli Matteus-efekti tiedostetaan, voidaan toiminnassa keskittyä erityisesti niiden motivointiin ja tukemiseen, joiden kasvatuksessa uskonto ei ole juuri ollut läsnä. Yhtälailla levoton tai hitaammin oppiva saattaa tarvita työntekijältä erityistä tukea ja rohkaisua mukana ololleen.

Kukin nuori haastaa työntekijää juuri yksilöllisyydellään. Motivaatio ja taidot eivät aina kulje käsi kädessä. Innokas voi olla vähemmän osaava, taitava säestäjä voi olla erityisen vähän hengellisesti motivoitunut. Erityisen uskovainen nuori voi tietää Raamatusta työntekijää enemmän ja haastaa häntä sillä, tai tulla todella erilaisesta herätysliiketaustasta ja osoittaa tämän selvästi. On tietysti helppoa tehdä työtään innostuneiden ja osaavien isosten kanssa. Vastaavasti heikosti motivoituneet, vaatimattomilla lahjoilla varustetut, jollain tasolla erityisen vaativat tai kovin epäitsenäiset isoset vaativat työntekijöiltä enemmän panostusta. Osa isosista tarvitsee selvästi toisia enemmän huomiota ja tukea työntekijöiltä. Silti, tai ehkä juuri siksi, kaikilla erityistäkin tukea tarvitsevilla isosilla on paikkansa isostoiminnassa. Työntekijän tärkeä tehtävä on olla tukena ja rohkaisuna sitä tarvitseville nuorille.

On tärkeää, että isostoiminta ei koostu vain lahjakkaimmista, aktiivisimmista ja uskoon myönteisimmin suhtautuvista nuorista, vaan siinä on tilaa kaikille. Tämä merkitsee, että jokaiselle on todellinen paikka eikä kukaan jää joukon täytteeksi, näkymättömäksi tai jatkuvan negatiivisen huomion kohteeksi.

Erilaisista isosista koostuva ryhmä todistaa myös rippikoululaisille siitä, että seurakunnassa on tilaa keskeneräisyydelle. Jokainen ihminen tarvitsee armollista tilaa omalle inhimillisyydelleen. Onnistuneen ryhmäyttämisen seurauksena ja sopivasti tuettuina erilaiset isoset voivat loistaa tehtävässään. Jokainen saa olla kasvamassa.

Neljä peiliä isostoiminnalle

Miten erilaisten isosten mukaan mahtumista voidaan arvioida paikallisesti? Sopivan kokoinen iso -linjauksessa 2004 nostettiin esiin sellaisia isosrakenteen vinoumia, joiden kautta seurakunta tai järjestö voi peilata omaa isostoimintaansa.

Isosten joukkoa kokonaisuudessaan sekä vaikkapa tietyssä rippikoulussa voi katsoa ensiksi suhteessa **SUKUPUOLEEN**. Jos isosten joukko koostuu lähinnä tytöistä, voi kääntää katseen siihen, mitä tehdään ja millä tavalla, millaista olemista arvostetaan. Onko tilaa monenlaiselle olemisen tavalle, erilaisille temperamenteille ja moninaisille kiinnostuksen kohteille?

Toinen peili liittyy isosten **IKÄÄN**. Jos isoseksi pääsee vasta toisen vuoden koulutuksen jälkeen, riittävän kokeneena ja taitavana, miten voi samalla viestittää, että seurakunnassa on tilaa kasvaville, keskeneräisille ja joskus puutteellisillekin ihmisille? Jos lähes kaikki isoset ovat puolestaan nuoria ja ensikertalaisia, millä tavoin kerrotaan siitä, että usko on sellainen elämän säie ja seurakunta sellainen yhteys, joka kantaa pitkälle?

Kolmas peili heijastelee **HENGELLISYYTTÄ**. Jos isosten joukossa on enimmäkseen uskossaan vahvoja, millaista viestiä se kertoo keskeneräisyyden ja etsimisen sallimisesta isostoiminnassa? Jos isosten joukossa ei juurikaan olla kiinnostuneita hengellisistä asioista, on senkin ääreen tärkeää pysähtyä. Millaista on se hengellisyys, jossa nuoren toivotaan vahvistuvan? Eikö sillä ole kosketuspintaa nuorten todellisuuteen?

Neljäs peili liittyy isosten **ELÄMÄNTODELLISUUTEEN**. Jos isosina on vain lukiolaisia tai lukioon tähtääviä, mitä se kertoo isostoiminnasta? Mitä toiminnassa tulee muuttaa, jotta muutkin nuoret kokevat olonsa tervetulleiksi? Mahtuuko mukaan niitä nuoria, joilla on aikaa vieviä harrastuksia? Miten nuori voi osallistua isostoimintaan ja samalla elää todeksi muuta kutsumustaan tässä maailmassa?

ENTÄ JOS...

... näemme isosten erilaiset persoonallisuudet, taustat ja syyt osallistua isostoimintaan rikkautena?

... näemme nuoret kasvamassa olevina ihmisinä, joiden tukena ja turvana meillä on työntekijöinä kunnia olla?

... panostamme tietoisesti siihen, että erityistä ohjausta tarvitseville nuorille riittäisi työntekijän aikaa ja huomiota?

... peilaamme omia isosiamme sekä isostoiminnan alkaessa, päättyessä että rippikoulujen isosia valittaessa siihen, miten monenlaista kuvaa he heijastavat nuorista seurakunnassa?

Yksi seurakunnassamme tehty oivallus liittyy siihen, että isoskoulutuksessa oleva nuori ei vain opi isosen tehtäviä, vaan jokainen nuori saa kasvaa seurakuntayhteyden keskellä sellaisena kun on. Isostoiminnan koulutuksellinen anti on vain pieni osa tätä kasvua. Seurakunnan nuorten toiminta ei ole pelkkää isoskoulutusta. Avointa toimintaa, nuorteniltoja, kerhoja, näytelmä-, laulu- ja soittoryhmiä on tarjolla myös niille, jotka eivät tahdo isoseksi.

Sari Kokkonen, Hakunilan seurakunta

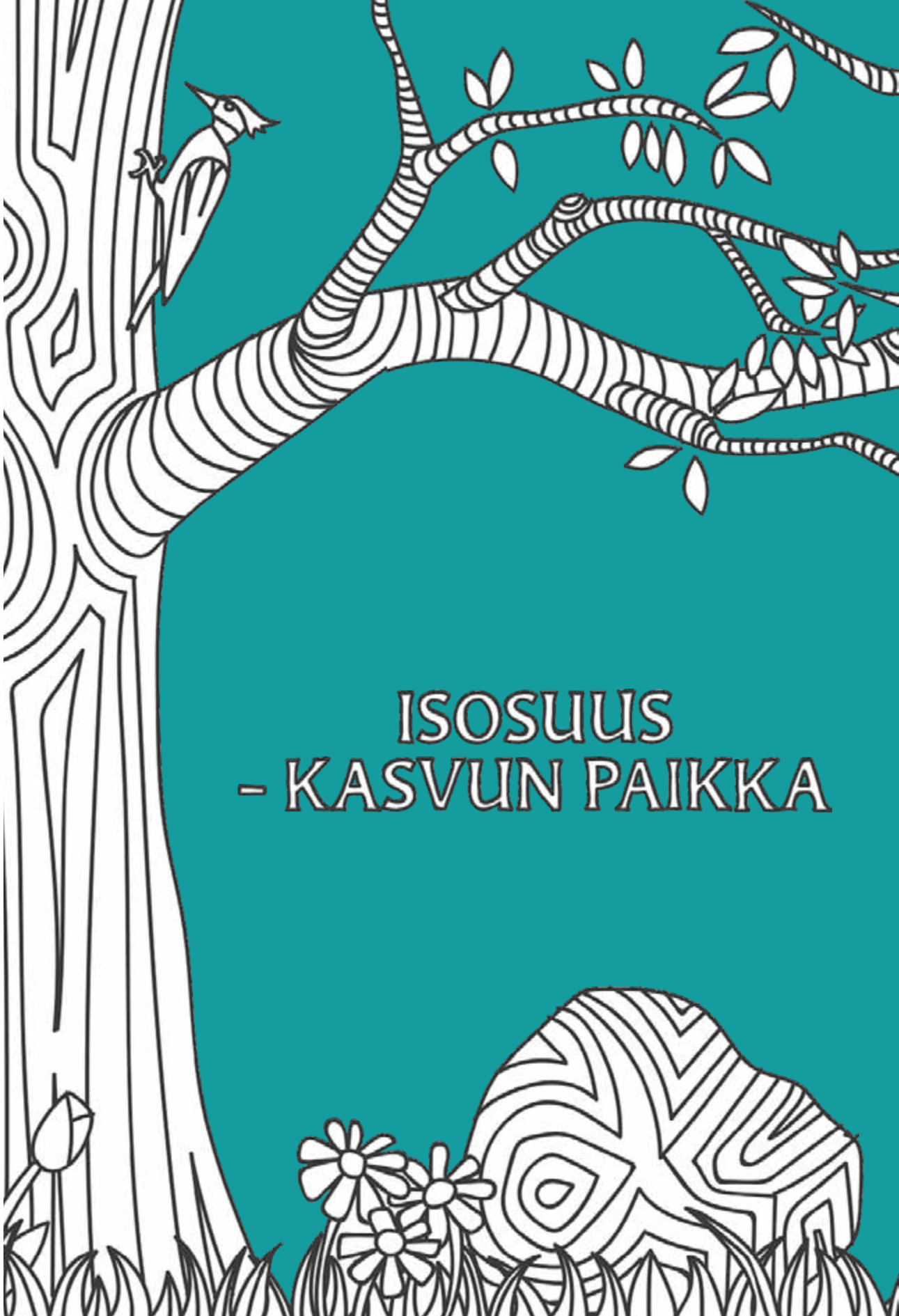

ISOSUUS – KASVUN PAIKKA

Isostoimintaan osallistuminen voi olla merkittävä tuki nuoren myönteiselle kasvulle ja kehitykselle. Nuoret kehittyvät kukin omaan tahtiinsa. Fyysisessä kehityksessä yksittäisten nuorten välinen normaali kehityksen ero voi olla jopa viisi vuotta. Fyysinen kypsyminen ei kuitenkaan välttämättä kulje käsikkäin henkisen kehityksen ja tunne-elämän kypsymisen kanssa. Isosissa on yhtälailla niitä, jotka ovat samassa kehitysvaiheessa rippikoululaisten kanssa kuin jo varhaisaikuisuuteen siirtyviä nuoria.

Nuoren kasvussa biologinen, psyykkinen ja tunne-elämään liittyvä kehitys ovat vuorovaikutuksessa. Toisiaan seuraaviin kehitysvaiheisiin vaikuttavat niin nuoren omat tarpeet kuin se ympäristö, jossa hän elää. Keskeinen nuoruusiän kehitystehtävä on oman identiteetin rakentaminen ja vastauksen hakeminen kysymykseen ”Kuka minä olen ja mitä minä voin olla?”

Uusien isosten matkakumppaneina toimivat vanhemmat isoset ja työntekijät. Nuorten kasvua tukevan yhteisön kannalta luotettavien ja turvallisten aikuisten rooli on olennainen. On tärkeää, että nuorten yhteisössä vallitsee salliva, avoin ja kannustava ilmapiiri, jossa jokainen hyväksytään omine kysymyksineen ja kehitysvaiheineen. Työntekijöiden on omalla käytöksellään näytettävä tästä esimerkkiä. Jokaisen hyväksyminen mukaan sellaisena kuin on, on kristillisen seurakunnan radikaali lupaus.

Turvallinen seurakunta

Rippikoulun ja isostoiminnan keskeinen tavoite on, että nuoret kokevat turvallisuutta, pyhyyttä, iloa ja yhteyttä. Rippikoulu ja isostoiminta ovat onnistuneita, kun tämä tavoite toteutuu. Isostoiminnan tulee olla nuorille turvallista kaikilla tasoilla. Se merkitsee yksilön ja hänen rajojensa kunnioittamista kaikilla inhimillisillä tasoilla: fyysisellä, henkisellä, hengellisellä, emotionaalisella, seksuaalisella ja sosiaalisella tasolla.

Turvallisen seurakunnan ihanne merkitsee työntekijälle tietoisuutta vallasta ja vastuusta. Se merkitsee manipulaation ja väärinkäytösten riskien tunnistamista ja tietoista panostamista niiden poistamiseen. Työntekijän näkökulmasta tämä merkitsee valmiutta tarvittaessa muuttaa omia toimintatapojaan ja puuttua väärään toimintaan.

Henkisesti, emotionaalisesti ja sosiaalisesti turvallinen seurakunta on yhteisö, johon ihminen saa tulla ja jossa saa olla luottaen siihen, että häntä kunnioitetaan, rakastetaan ja suojellaan juuri sellaisena kuin hän on. Ominaisuuksiaan, elämäntilannettaan, seksuaalista suuntautumistaan, asemaansa tai ulkonäköään ei tarvitse piilottaa. Moraalilla tai uskonnollisuudella ei tarvitse päteä. Saa olla turvassa.

On itsestään selvää, että seurakunnan toiminnan tulee olla fyysisellä tasolla seksuaalisesti turvallista. Seksuaalista hyväksikäyttöä ja rajojen ylittämistä on monenlaista ja myös nuorten välistä. Valitettavasti kaikki siitä ei tule koskaan ilmi ja näkyviin. On luonnollista, etteivät ihanteet aina toteudu kasvavien nuorten maailmassa. Silti rajojen ylittämiseen ja hyväksikäyttöön puuttumisen kynnyksen tulee olla matalalla. Työntekijän onkin hyvä totuttautua puhumaan nuorten kanssa rajoista ja selvittelemään ylilyöntitilanteita. Joskus tapahtunut kuuluu rikoslain piiriin ja on poliisiasia.

Työntekijää fyysisen seksuaalisen turvallisuuden vaatimus sitoo ehdottomasti ja juridisesti.

Seksuaalisen turvallisuuden piiriin kuuluu myös tapa, jolla asioista puhutaan. Miten ja mistä vitsaillaan? Onko homottelu ja muu seksuaalissävytteinen, luokitteleva huutelu sallittua? Nuorten kanssa on hyvä käsitellä kielenkäytön ja huumorin rajoja. Samoin kannattaa puhua koskettamisesta. Hyvällä ja vaivaannuttavalla kosketuksella on eronsa, ja ihmiset kokevat tilanteet eri tavoin. Jokaisella on oikeus omiin rajoihinsa. Yhteiset pelisäännöt ja toisen rajojen kunnioittaminen ovat tär-

keitä keskustelun aiheita, kuten myös se, miten voi itse vetäytyä tilanteista, jossa puhetapa tai kosketus ei tunnu miellyttävältä.

Turvallinen seurakunta edellyttää riittävää ymmärrystä sukupuolisensitiivisyydestä. On tärkeää luopua perinteisistä tavoista lokeroida miehiä ja naisia, tyttöjä ja poikia. Ihmiset ja heidän identiteettinsä ovat lokeroitamme moninaisempia. Erot sukupuolen sisällä voivat olla suurempia kuin sukupuolten välillä. Sanat ja sanavalinnat voivat sulkea ihmisiä ulkopuolelle huomaamatta ja ilman erityistä kiusaamistarkoitusta. On tärkeää tietoisesti huomioida se, että nuoret, heidän perheensä ja heidän todellisuutensa todella ovat monenlaisia, emmekä kirkossa halua sulkea ketään ulkopuolisiksi.

Hengellinen väkivalta nivoutuu henkiseen ja sosiaaliseen väkivaltaan. Se voi olla esimerkiksi uhkailua tai pelottelua Jumalan nimissä, hengellistä manipulaatiota tai pakottamista sosiaalisen torjunnan ja hylätyksi tulemisen uhalla. Hienovaraisempi hengellinen väkivalta voi olla esimerkiksi toisen ihmisen pitämistä syntisenä ja huonompana – tai sitten liian uskovaisena. Se voi olla eristämistä, ulos sulkemista, mukaan kutsumisen unohtamista, tietäviä katseita sekä ohi katsomista.

Hengellistä turvallisuutta on syytä pohtia myös hartauselämän näkökulmasta. Millainen on turvallinen messu ja turvallinen hartaus? Millaista turvattomuutta, jännitystä ja epävarmuutta niihin voi nuorella liittyä? Mitkä asiat voisivat tehdä nuoren messussa olemisen turvallisemmaksi? Miten voisimme vähentää virheiden tekemisen pelkoa ja luoda messuihin hyväksyvää ilmapiiriä? Miten osaisimme antaa tilaa kokeiluille, vaikka joskus tulisikin ylilyöntejä tai mokia? Miten osaisimme järjestää messun niin, että nuori kokee olevansa tervetullut, tulee vastaanotetuksi ja huomatuksi? Nuorten kokemuksia kannattaa kysyä, kuunnella ja ottaa todesta.

Sosiaaliseen turvallisuuteen liittyy erityisesti kysymys kiusaamisesta ja syrjinnästä, jota voi esiintyä seurakunnissa kaikissa piireissä, vertaisryhmissä mutta myös aikuisten ja nuorten välisissä suhteissa. Usein se on varsin piilotettua ja sinänsä taitavaa – ja aina kiusaajat eivät edes tiedosta kiusaavansa. Miten voimme isostoiminnassa etsiä aktiivisesti tapoja, joilla erilaisia kiusaamisen ja syrjinnän muotoja voidaan ehkäistä ja niihin puuttua?

Turvallinen seurakunta ja isosyhteisö ovat hedelmällinen maaperä nuoren kasvulle. Turvallisuutta rakennetaan monin pienin tavoin, esimerkiksi ystävällisillä katseilla ja huomaavaisuudella. Turvallisessa hengellisessä yhteisössä isosella on myönteisiä suhteita kodin ulkopuolisiin aikuisiin, hän voi oppia eettistä ajattelua ja vastuuta sekä vahvistaa hyvinvointiaan. Samalla kun vahvistetaan hyvää, nuoren hyvinvointiin liittyvät riskit, kuten esimerkiksi päihteiden käyttö, vähenee.

ENTÄ JOS...

... isostoiminnan ja rippikoulujen pelisäännöt laaditaan erikseen varmistaen, että kaikkien kaikenlaisesta turvallisuudesta huolehditaan?

... isosen roolia katsotaan turvallisuuden näkökulmasta ja painotetaan lapsen ja nuoren oikeutta turvallisuuteen?

... puhumme yhdessä nuorten ja työntekijöiden kanssa siitä, miten kannattaa toimia, jos isostoiminnassa tulee turvaton olo tai tulee häirityksi tai kiusatuksi?

Mitä on osallisuus isostoiminnassa?

Isostoiminnan yksi kehityssuunta on fokusoida nuoreen itseensä, hänen kasvuunsa ja tarpeisiinsa koulutuskeskeisyyden sijaan. Isostoiminnan pyrkimyksenä on tukea nuoria kasvamaan itsellensä ominaisilla tavoilla aktiivisiksi ja omaehtoisiksi toimijoiksi seurakuntaan. Tämä on mahdollista tietoisesti vahvistamalla nuorten osallisuutta.

Osallisuudessa on kyse siitä, miten nuori voi olla mukana määrittämässä, toteuttamassa ja arvioimassa hänen etunsa turvaamiseksi tehtävää työtä. Mahdollisuus olla osallisena ja mukana asioiden käsittelyssä itselle merkittävissä yhteisöissä on ratkaisevaa ihmisen identiteetin kehittymisen kannalta. Kyse on yhdestä kasvun ja kehityksen perusedellytyksestä. Osallistumisen kautta opitaan olemaan ja elämään yhdessä.

Osallisuus on sekä toimimista ja vaikuttamista (act) että joukkoon kuulumista (belong). Erityisen tärkeää osallisuutta on yhteenkuuluvuuden kokemus: minulle on paikka. Voin emotionaalisesti kokea kuuluvani joukkoon. Osallisuutta ja nuoren oman toimijuuden vahvistamista on esimerkiksi hänen ottamisensa mukaan suunnittelemaan toimintaa, hänen osaamisensa tukeminen ja vahvistaminen (esimerkiksi kannustamalla sekä tietoja ja taitoja kartuttamalla) sekä sopivan kokoisen vastuun antaminen.

Työntekijöiden tulee aktiivisesti miettiä, mitä kaikkea nuorten osallisuus seurakunnassa tarkoittaa. Mitä se on nuorten kohdalla, jotka ovat löyhästi mukana toiminnassa tai mitä se on superaktiivien kohdalla? Millaiset ovat nuoren kasvuvaiheen huomioivat ehdot osallisuudelle – miten kullekin nuorelle annetaan sopivasti vastuuta ja kuitenkin tilaa olla rauhassa osana ryhmää? Mikä kaikki seurakunnan käytännöissä estää nuorten osallisuuden toteutumista?

Usein aktiiviset ja taitavat nuoret ovat varsin näkyvällä tavalla osallisia, he osaavat ottaa oman paikkansa. Mutta osallisuus on paljon muutakin kuin näkyvää aktiivista toimijuutta ja konkreettisia tehtäviä. Ensisijaisesti osallisuus on kokemusta siitä, että saa itse määrittää oman roolinsa, toiveensa ja tarpeensa. Saa itse suunnitella ja arvioida: ”Mitä minun kannattaa ja mitä haluan valita: mikä on minulle tärkeää? Mistä minä tulen ja mihin suuntaan haluan mennä? Mitä seurakuntalaisuuteni on minulle ensin (kerholaisena, sitten) rippikoululaisena, isosena ja aikuisena? Mitä minä olen ja millaiseksi haluan tulla kussakin näistä rooleista? Mitä toivon ja tarvitsen seurakuntalaisuuteni olevan? Mihin suuntaan haluan sen kehittyvän? Millaiseksi itse haluan kehittyä?” Nuoria on hyvä kannustaa pohtimaan omia toiveitaan ja tarpeitaan, ja ilmaisemaan niitä.

Nuorten osallisuutta voi vahvistaa myös haastamalla heitä aktiiviseen pohdintaan ja itsearviointiin suhteessa isostoimintaan. Nuoria kannattaa haastaa asettamaan omia tavoitteita isostoiminnalle: ”Mitä minä hyödyn tästä? Mitä olen saanut ja oppinut kun päätän jaksoni isostoiminnassa? Mitä minä tietoisesti haluan oppia itsestäni, toisista ihmisistä, Jumalasta, kirkosta? Mitä taitoja haluan oppia ja millä alueilla haluan kehittyä?

Toisaalta nuoren on oikeus myös osallistua toimintaan ilman omia erityisiä tavoitteita. Osallisuus on paitsi tekemistä myös olemista ja vastaan ottamista.

ENTÄ JOS...

... mietimme keinoja entisestään vahvistaa nuorten osallisuutta seurakunnassa ja sen isostoiminnassa? Mitä esteitä nuorten osallisuudelle tunnistamme? Miten poistamme esteitä?

... etsimme keinoja vahvistaa osallisuutta erityisesti niiden nuorten kohdalla, joilla se näyttää olevan heikkoa tai olematonta?

Oppiminen tapahtuu yhdessä

Oppiminen ja kehitys eivät tapahdu tyhjiössä, vaan aina ihmisten parissa, olipa kyseessä laaja tai suppea yhteisö, elinikäinen oppimisympäristö tai vain hetkellisesti rakentuva sosiaalinen tilanne. Myös seurakunnan isostoiminnan ryhmät ovat yhteisöjä, joissa opitaan tietoisesti ja tiedostamattomasti.

Onnistunut isostoiminta tarjoaa nuorelle kanavan tutustua uusiin ihmisiin ja muodostaa läheisiä, kestäviä ystävyyssuhteita. Nämä ihmissuhteet ovat merkittäviä myös oppimisen kannalta, sillä nuoret oppivat toisiltaan ja erityisesti kokeneemmilta isosilta keskeisiä isostoiminnassa tarvittavia tietoja ja taitoja. Tällainen sosiaalinen oppiminen on toisinaan paljon tehokkaampaa kuin oppiminen työntekijän johdolla isoskoulutuksessa.

Moni isonen kuvailee seurakunnan nuorten yhteisön olevan yksi valtava kaveriporukka, jossa kaikki tulevat toimeen keskenään ja jossa ketään ei syrjitä tai kiusata. Joskus rippikoulu ja isostoiminta voivat olla käänteentekevässä roolissa syrjäytymisen ehkäisyssä ja nuorten yksinäisyyden torjunnassa. Tämä on hieno ja panostamisen arvoinen asia. Toisaalta joskus isostoiminnan kuvataan olevan myös omista, usein iän mukaan jakautuvista ”kuppikunnista” koostuva nuorten joukko.

Isostoiminta on nuorelle tila, jossa oma identiteetti, arvot, moraali, käsitykset kirkosta, uskonnosta ja uskosta sekä kristittynä elämisestä kehittyvät jatkuvasti vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Tämä prosessi ei ole muusta elämästä erillään, vaan sivuaa myös nuoren perhettä. Perheen tarjoama tuki nuoren isostoiminnalle on tärkeä. Siksi olisi syytä pohtia, kuinka perhe otetaan huomioon isostoimintaa järjestettäessä. Monia vanhempia varmasti kiinnostaa, mitä isostoiminnassa tapahtuu ja mihin sen sisällöt painottuvat. Isosten perheitä kannattaa kutsua mukaan nuorten tapahtumiin, ehkä joskus jopa suunnittelemaan ja toimittamaan niitä. Isoseksi siunaaminen voi olla perheen juhla. Nuoren isosvuodet voivat olla tilaisuus tutustua koko perheeseen ja kutsua heitä kaikkia mukaan seurakunnan toimintaan.

Perheitä kannattaa muistaa isostoiminnan rukouselämässä. Samalla on tärkeää ottaa tietoisesti huomioon perheiden ja elämäntilanteiden moninaisuus ja rikkinäisyys. Seurakunnan ei koskaan tule olla paikka, jossa nuori joutuu häpeämään tai peittelemään omaa taustaansa. Seurakunnan työntekijä on joskus ainoa tai tärkein turvallinen aikuinen nuoren elämässä.

ENTÄ JOS...

... järjestämme tietoisesti isostoimintaan niitä kohtia, joissa vanhemmat isoset voivat ohjata nuorempia ja jakaa kokemustaan?

... pidämme tärkeämpänä hyvää yhteishenkeä ja hyväksytyksi tulemista kuin tietojen ja taitojen oppimista?

... mietimme, miten isostoiminnassa voisi tukea toisaalta nuoren suhdetta omaan perheeseensä ja toisaalta hänen vähittäistä itsenäistymistään?

... keskustelemme isosten vanhempien kanssa isostoimintaan liittyvistä sisällöistä ja käytännöistä?

... kutsumme perheitä – vanhempia ja myös sisaruksia – mukaan isostoiminnan eri tapahtumiin, kuten isoseksi siunaamiseen ja rukoilemme heidän puolestaan?

Miten tukea kasvua?

Isostoiminnan vuosien aikana nuori kasvaa monin tavoin. Tunteisiin ja vuorovaikutukseen sekä ajatteluun liittyvät taidot vahvistuvat. Nuorella on mahdollisuus oppia monia uusia käytännöllisiä taitoja. Samalla nuoren luottamus kykyynsä selviytyä haasteellisissa tilanteissa voi merkittävästi lujittua.

Itsetunto vahvistuu, kun nuori saa kannustusta ja vahvistusta aikuisilta sekä muilta nuorilta ja huomaa selviytyvänsä sosiaalisissa tilanteissa ja ryhmän ohjaajana. Isostoiminnassa nuoren ihmissuhdeverkosto usein laajenee ja hänen asennoitumisensa toisia ihmisiä, omaa kotiaan sekä koulua ja yhteiskuntaa kohtaan muuttuu myönteisemmäksi.

Isostoiminta on merkityksellistä myös laajemmassa, yhteiskunnallisessa mielessä. Tutkimusten mukaan isostoimintaan osallistuvien nuorten ajattelu muuttuu merkittävästi isostoiminnan aikana. Esimerkiksi heidän halunsa auttaa heikommassa asemassa olevia lisääntyy ja halu vaikuttaa yhteiskunnassa havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseen vahvistuu.

Isostoiminnan piirissä nuori saa välineitä eettiseen ajatteluun ja oppii kunnioittamaan erilaisia yhteiskunnan asettamia sääntöjä. Hän oppii kohtaamaan ympärillä olevaa erilaisuutta ja moninaisuutta sekä kunnioittamaan sitä. Toisten nuorten ja aikuisten kanssa toimittaessa ja esimerkiksi lähimmäisenrakkauden kysymyksiä käsiteltäessä nuori saa mahdollisuuden kehittää myötätuntotaitojaan ja kykyään asettua toisen asemaan.

Tutkimuksin on osoitettu, että missä tahansa nuoren kehitystä tukevassa toiminnassa toistuu yleensä neljä piirrettä, jotka ovat kasvulle hyödyksi. Näiden toteutumisesta kannattaa huolehtia myös seurakunnan isostoiminnassa.

Toiminnasta vastaavien aikuisten on suhtauduttava nuoriin myönteisesti.

Aikuisen ja nuoren kontaktin tulisi olla pitkäjänteinen. Isostoiminnassa se merkitsee muun muassa, ettei työntekijä vaihdu koko ajan. Toisaalta tutkimusten mukaan nuori kuitenkin hyötyy jo sellaisestakin myönteisestä aikuinen–nuori-suhteesta, joka kestää vähintään puoli vuotta.

Nuorten kehitystä tukevassa toiminnassa nuorta haastetaan menemään omalle epämukavuusalueelleen kokeilemaan ja oppimaan uusia taitoja: isostoiminnan puitteissa esimerkiksi esiintymään, ohjaamaan ryhmää, suunnittelemaan ja toteuttamaan rippikoulun ohjelmaa, suunnittelemaan ja toteuttamaan hartauksia ja niin edelleen.

Nuorille tulee tarjota mahdollisuus toimia paitsi osallistujina, myös johtajina. Heille tulee tarjota vastuuta. On hyvä ottaa nuoret mukaan jo silloin, kun suunnitellaan, mitä tehdään.

Uskokin kehittyy

Hengellinen ja uskonnollinen kasvu ovat osa ihmisen koko kehitystä. Ne kulkevat rinnakkain nuoren muun kasvun kanssa. Muutokset ajattelussa, vuorovaikutustaidoissa ja tunne-elämässä heijastuvat osaltaan myös hengelliseen kasvuun. Uskonnollinen kasvu ei rajoitu vain älylliseen ajatteluun tai teologisten dogmien ymmärtämiseen eikä edes tunnevaltaisiin uskonnollisiin kokemuksiin, vaan se nivoutuu kokonaisvaltaisesti yhteen kaiken muun kasvun kanssa.

Uskonnollinen kehittyminen tapahtuu parhaiten ympäristössä, jossa on eri-ikäisiä ihmisiä. Kehitys perustuu tasa-arvoisiin suhteisiin, joissa jokainen on antaja sekä vastaanottaja. On tärkeää, että isostoiminnassa on tila ja mahdollisuus jakaa omia oivalluksia ja kokemuksia uskosta.

Nuoret haluavat elää yhdessä ja iloita ystävyydestä. Sama tarve on myös aikuisella. Niin nuori kuin aikuinen kaipaa ja tarvitsee elämäänsä yhteisöä, josta hän voi löytää ihmissuhteita tai paikan vapaaehtoistyössä. Isostoiminnassa on hyvä rakentaa polkua kohti aikuista hengellistä elämää. Uskonnolliseen yhteisöön kuulumisen on havaittu auttavan nuorta kunnioittamaan muihin uskontoihin kuuluvia, kehittävän taitoa käydä uskontodialogia sekä sosiaalistavan nuoria globaaliin vastuuseen.

Hyvä ympäristö uskonnolliselle kasvulle on tutkimusten mukaan sellainen, jossa eletään yhdessä jumalanpalveluksissa ja rukoushetkissä, jossa on toimintaa, luovuutta, myönteisiä ystävyyssuhteita, välittäviä aikuisia, vastuuta, turvaa, eettistä opetusta ja sääntöjä. Isostoiminta on parhaimmillaan juuri tällainen ympäristö. Samalla isosten ikäkauteen kuuluu myös tarve kyseenalaistamiseen ja epäilemiseen. Isostoiminnassa tulee olla tilaa myös niille. Nuorelle tulee olla paikka juuri sellaisena ja siinä kasvun vaiheessa kuin hän milloinkin on.

ENTÄ JOS...

... katsomme isostoiminnan kausisuunnitelmaa sen kautta, miten se antaa eväitä erilaisissa uskon kasvun vaiheissa oleville nuorille?

... kysymme aktiivisesti nuorilta, mikä heitä uskossa epäilyttää, kiinnostaa ja lohduttaa?

... tarjoamme hengellistä matkakumppanuutta kaikille ja erityisesti etsiville?

... isoset kohtaavat eri-ikäisiä seurakuntalaisia erityisesti uskon kysymysten äärellä?

Hyvä isostoiminta on kokonaisuus

Nuorten kehityksen ja sen tukemisen huomioiminen seurakunnassa vaikuttaa siihen, kuinka isostoimintaa suunnitellaan, suunnataan ja toteutetaan. Huomion tulisi siirtyä pelkistä opetussisällöistä ja koulutuksesta isosten kanssa vietettyyn yhteiseen aikaan ja sen sisältöön.

Työntekijän on mahdollista rakentaa seurakunnasta nuorille hyvää kasvuympäristöä monin tavoin.

On syytä kiinnittää erityistä huomiota nuorten kohtaamiseen. Nuorten kanssa vietettävä ohjelmaton aika on yhtä arvokasta kuin aktiivinen toiminta. Parhaimmillaan työntekijä on tärkeä kodin ulkopuolinen aikuinen, jolla on suuri arvo nuoren kehitykselle.

Isostoiminnassa on turvattava tila erilaiselle uskolle ja uskon kokemukselle. Se merkitsee erilaisten uskonnollisten näkemysten sallimista ja myös epäilyyn ja kyselyyn rohkaisemista niin, ettei kenenkään tarvitse teeskennellä tai peitellä omia ajatuksiaan.

USKONNOLLISEN KASVUN PUUMALLI

Yhdysvaltalainen uskonnonpedagogi ja pappi John Westerhoff käyttää vertauskuvaa puun kasvusta ihmisen uskon eri vaiheiden kuvaamiseen. Puun neljä kasvurengasta ovat uskon kehittymisen sisäkkäisiä vaiheita.

Ytimessä on **KOKEMUKSELLINEN USKO**, joka voi lujittua sellaisessa vuorovaikutuksessa, jossa on hyväksytyksi tulemista, luottamusta ja rakkautta. Tämä ydin kasvaa, kun seurakunnassa on tilaa luovuudelle, huolenpidolle ja uskon kokemiselle.

Puun toinen kerros on **LIITTYVÄ USKO**, jossa korostuu oman paikan löytäminen uskon yhteisössä. Liittyvä usko vahvistuu, kun saa olla haluttu, tarvittu ja hyväksytty osa seurakuntaa.

Puun kolmas kerros on **ETSIVÄ USKO**, jossa epäilyn ja kriittisen ajattelun kautta etsitään omaa ymmärrystä uskon ja seurakunnan merkityksestä ja tarkoituksesta.

Kun seurakunnassa saa etsiä yhdessä toisten etsijöiden kanssa, puu voi kasvaa ja vahvistua kohti neljättä kerrosta, **SITOUTUNUTTA USKOA**. Sitoutunutta uskoa kuvaa kokonaisvaltainen kristittynä oleminen, toiminnan, ajattelun ja kokemisen tapa.

Vaikka puut ovat erikokoisia, niiden välillä ei ole laatueroa: pieni puu on puu siinä missä isokin. Ero on vain koossa. Uskon kasvu ei merkitse sen muuttumista laadultaan paremmaksi, vaan kasvavan ihmisen muuttuneisiin tarpeisiin paremmin vastaavaksi.

Puun hyvän kasvun edellytyksenä on sopiva ympäristö, jota ilman se ei voi kasvaa täyteen mittaansa. Kasvupaikasta riippumatta kasvua kuitenkin tapahtuu, joskin eri tahdissa.

Kasvava puu ei luovu aikaisemmista kasvurenkaistaan, vaan uusi kasvaa vanhan päälle. Yhtään kasvuvaihetta ei voida ohittaa, vaan jokainen joutuu käymään ne kaikki läpi. Uskon kasvamisessa varhaisempi on aina mukana: emme kasva ulos vanhasta uskon mallista ja siihen liittyneistä tarpeista, vaan uusi malli uusine tarpeineen ja elementteineen on lisä vanhan kerrostuman päällä.

Mikäli vanhan kerrostuman tarpeisiin lakataan vastaamasta, yksilöillä on taipumus palata varhempaan vaiheeseen. Kun nämä tarpeet ovat jälleen tyydytetty, yksilö palaa laajentuneelle uskon kerrostumalle.

Isostoiminnassa tulee olla kannustava ilmapiiri, jossa on tilaa erilaisille mukanaolon syille. Epävarmoille ja toimintaan heikosti kiinnittyneille tulee antaa erityistä huomiota. Toisaalta pidempään mukana olleita on tärkeää haastaa uudenlaisiin ja isompiin vastuisiin, jotta isosryhmä ei klikkiydy. Uudet isoset eivät pääse helposti osallisiksi, jos kaikista tehtävistä on tullut kokeneempien rutiinia. Kokeilulle ja tapojen uudistamiselle tulee olla sijaa.

Kaikissa eri tilanteissa valtaa ja vastuuta tulee siirtää isosille itsellensä. Isostoiminnassa työntekijä on taustalla ja antaa tilaa isosten ideoille, tekemiselle ja yhdessäololle. Tämä ei tarkoita, että työntekijä jättäisi isoset yksin, vaan on jatkuvasti saatavilla heidän taustatukenaan. On kiinnostava huomio, että monilla yhteiskuntamme tärkeistä päättäjistä on isostausta. Monen entisen isosen sanoittama hyvä ja kantava kokemus seurakunnasta on, että sen toiminnassa on saanut kantaa vastuuta ja oppia siitä.

Onnistuneessa isostoiminnassa isoset ovat toiminnan subjekteja. Silloin jokainen on osallinen – sekä antava että vastaanottava osapuoli.

Nuoren kasvun mahdollistamista voidaan mallintaa *kolmiokuviolla* (Jouko Porkka).

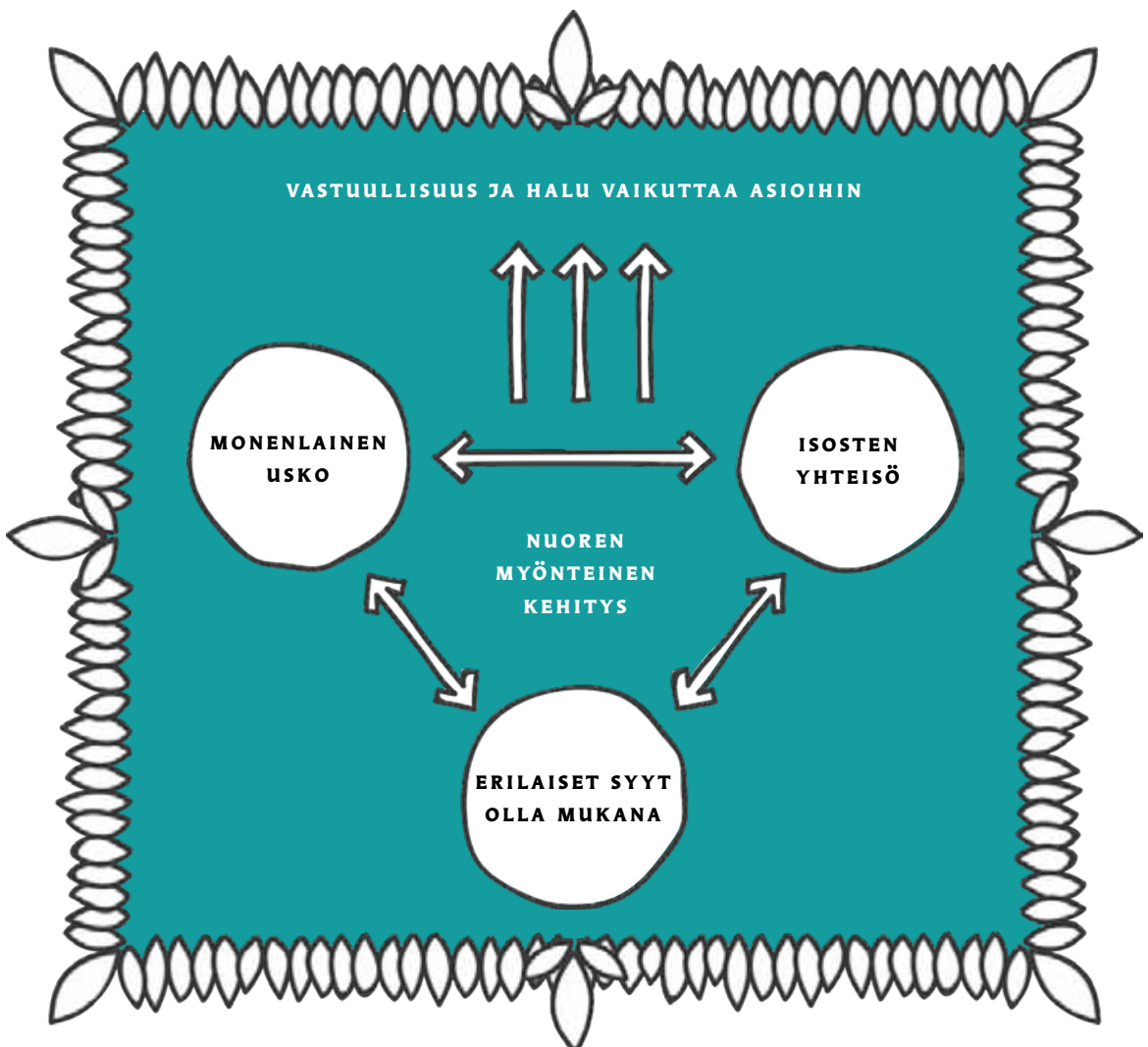

Missä kohtaa tässä kuviossa on mielestäsi työntekijän paikka ja rooli? Miltä seurakuntasi isostoiminta näyttäisi, jos katsot sitä kuvion kolmen kärjen kautta? Millä kaikilla tavoilla nuoren myönteinen kehitys tällöin mahdollistuu sinun seurakunnassasi?

ENTÄ JOS...

... työntekijä tietoisesti kannustaa ja tukee nuoria ja huolehtii siitä, että näin tapahtuu jokaisen nuoren kohdalla?

... työntekijä antaa nuorille kokemusten ja valmiuksien mukaisia vastuita koulutuksessa ja toiminnassa?

... nuorille järjestetään tilanteita, jotka kutsuvat dialogiin eri tavoin ajattelevien ja uskovien kesken?

... aina ei tarvitse kasvaa, jaksaa ja osallistua – joskus voi vain olla ja nauttia yhdessäolosta?

Isostoiminta on osa seurakunnan nuorisotyötä. Nuorisotyön laajuus vaihtelee seurakunnittain. Joissain seurakunnissa se sisältää pelkästään isostoimintaa tai -koulutusta, joissain paljon muutakin nuorille suunnattua toimintaa, kuten urheilua, retkiä, messuja ja avointen ovien iltoja. Seurakunnan nuorisotyön tarkoituksena on enemmän tukea nuorten kasvua kuin kouluttaa heitä tehtäviin. Isostoiminnan piirissä olevaa nuorta ei pidä nähdä ensisijassa isosena tai kerhonohjaajana vaan nuorena seurakuntalaisena, joka tarvitsee sekä sopivasti vastuuta ja aktiivisen toimijan roolia että kasvun tukea.

Nuoret seurakuntalaisena -kehittämisasiakirjassa (2012) kysyttiin: entä jos seurakunnassa kehitettäisiin erityisesti osallistavan vertaistoiminnan muotoja, ja löytyisi työnäky, jossa olisi tilaa kaikenlaisille nuorille olla ja toimia seurakunnassa? Vieläpä niin, ettei työntekijä halua muuttaa nuorta tietynlaiseksi? Oppimista tapahtuu yhtä hyvin varsinaisen toiminnan ja osallistumisen kautta kuin koulutuksessa.

Mikä isosta kannustaa ja lannistaa?

Keskeinen syy isostoiminnan aloittamiseen on omien isosten kannustus ja kutsu. Peräti yhdeksän kymmenestä isosesta kertoo tämän olleen mukaan lähtemisen keskeinen syy. Toisten kannustuksen ja esimerkin lisäksi halu päästä leirille ja saada uusia ystäviä vaikuttavat suuresti isostoimintaan lähtemiseen.

Kaikkein tärkein syy on kuitenkin se, että isosena toimimisen arvellaan tai koetaan olevan hauskaa. Hauskuudella isoset tarkoittavat monia asioita: hyvää yhteishenkeä ja rentoutta, mielekästä tekemistä, iltaohjelmia, pelejä ja leikkejä, vakavia keskusteluja, ihastumisia ja täyttä elämistä. Tämän kaiken odotus, toisin sanoen sosiaalinen motivaatio, saa nuoret kerta toisensa jälkeen tulemaan seurakunnan tiloihin isostoimintajakson aikana, viettämään viikonloppuja koulutusleireillä ja osallistumaan jopa ikävystyttäviltä tuntuviin tapahtumiin. Se selittää myös suuren pettymyksen, jos ei kaikesta huolimatta tulekaan valituksi isoseksi rippikouluun.

Isoskoulutuksen aloittaa vuosittain kaikkiaan 30 prosenttia samana vuotena konfirmoiduista. Myös sen keskeyttäviä on kuitenkin huomattavan paljon: pienissä ja keskisuurissa seurakunnissa noin viidennes ja suurissa jopa kolmannes aloittaneista.

Vuosittain isostoiminnasta pois jättäytyvässä neljän tuhannen nuoren joukossa on monenlaisia nuoria. Yksi ryhmä aloittaa isostoiminnan uteliaisuuttaan rippikoulun jälkeen, mutta jää pois muutaman kerran jälkeen. Joulun aikaan monessa seurakunnassa isostoiminnassa on pitkähkö tauko. Tauon aikana monien motivaatio hiipuu ja pois jääminen on helppoa. Myös isosvalintojen jälkeen toiminnasta jäädään pois. Taustalla saattaa tällöin olla pettymys tai kokemus epäreilusta kohtelusta isosia valittaessa.

Isoskoulutuksen keskeyttäjissä on nuoria, joilla aika ei riitä kaikkeen siihen, missä he ovat mukana. Keskeyttäjissä on myös heitä, jotka eivät halua niihin tehtäviin, joihin koulutuksessa suuntaudutaan. Seurakunnalla ei ehkä ole tarjolla rippikoulun jälkeen muuta kuin koulutusta.

Osa keskeyttäjistä pettyy työntekijöihin, muihin isosiin tai toiminnan sisältöön. Joitakin nuoria on kiusattu isoskoulutuksen aikana. Joitakin on kiusattu seurakunnan toiminnassa mukana olemisesta, ja siitä tulee syy jättäytyä pois. On myös heitä, jotka kokevat isostoiminnan joko liian hengelliseksi tai liian niukasti hengellisesti antavaksi.

Nuorille on tavallista, että toimintaan lähdetään mukaan ja se keskeytetään kavereiden kanssa ja samanaikaisesti. Taustalla voi olla työntekijöiden vaihtumista tai hankalia matkoja seurakuntakeskuksiin.

Isostoiminnasta pois jääminen on haaste seurakunnan nuorisotyölle. Vaikka jatkajia olisikin riittävästi rippikoulujen isostarpeen tyydyttämiseen, on pois jääminen aina nuorelle merkittävä päätös. Erityisen merkittävä ratkaisu se on silloin, kun pois jääminen merkitsee seurakuntayhteyden katkeamista kokonaan.

Katkenneen yhteyden uudelleen rakentaminen on aina vaikeampaa kuin olemassa olevan yhteyden lujittaminen. Tästä syystä koulutuksen keskeyttämisen ja isostoiminnasta pois jäämisen syihin kannattaa kiinnittää erityistä huomiota. Nuori voi kokea tulevansa hylätyksi seurakunnassa, jos yhteys omanikäisiin ei pelaa ja jos työntekijäkään ei kiinnitä häneen huomiota. Hylkäämiskokemus aiheuttaa häpeää ja lisää tarvetta vetäytyä. Siksi perään kysely pois jäävien kohdalla on todella tärkeää.

Isostoiminnan aloittaneelle ei saisi jäädä seurakunnassa kokemusta, ettei häntä siellä tarvita, suvaita tai ettei hänen läsnäoloaan toivota. Ohjaajan tehtävä on pitää huolta erityisesti niistä, jotka ovat yhteisön laitamilla omasta tahdostaan tai sinne työnnettyinä, ja niistä, jotka putoavat pois. Nuorten osallisuuden mahdollisuudet seurakunnassa eivät saa rakentua pelkän isoskoulutuksen tai edes isostoiminnan varaan, mikäli se on luonteeltaan sitoutumista vaativaa toimintaa. On tarpeen kiinnittää erityistä huomiota siihen, että seurakunnan nuorisotoiminnan kokonaisuudessa on luontevia paikkoja erilaisille nuorille.

ENTÄ JOS...

... isoskoulutuksen keskeyttäjiin otetaan yhteyttä ja heitä kannustetaan jatkamaan henkilökohtaisesti? Tällaiseen toimintaan voidaan valtuuttaa esimerkiksi kokeneet isoset.

... isoskoulutuksen keskeyttäneitä kutsutaan uudelleen mukaan seuraavana vuonna?

... koulutuksen ja uusien taitojen oppimisen sijaan pääpaino on hyvässä yhdessäolossa ja kaikkien mukana viihtymisessä?

... pohditaan, millainen isoskoulutus tekisi tilaa tiiviimmälle ja löyhemmälle sitoutumiselle?

... isotoimintaan tai -koulutukseen voi osallistua osittain myös etänä, somen tai verkkotyöskentelyn kautta? Voiko se lisätä kuuluvuuden tunnetta ja jatkuvuutta haastavissa tilanteissa?

... pitkän joulutauon jälkeen isostoimintaan järjestettäisiin erityinen kauden aloitustapahtuma, mihin kaikkia kutsuttaisiin henkilökohtaisesti mukaan?

Launeella on luovuttu perinteisestä, koulutusmuotoisesta isoskoulutuksesta, koska iskoryhmä integroitui heikosti muuhun seurakunnan toimintaan (kävivät vain iskossa ja sitten kerran leirillä). Nykyään motto on että isoseksi noustaan Launeen kuninkaallisen seurakunnan nuorten sankoista riveistä. Perjantaiolkkareihin eli nuorteniltoihin ja leireille ja retkille osallistumalla ihmiset ja toiminta tulevat tutuksi ja sitä kautta oma paikka alkaa löytyä. Isosvalmiudet kasvavat siinä ohessa.

Ihan ongelmatonta tämäkään ei ole. Uusina toimintaan tulevien nuorten voi olla vaikea hahmottaa tätä kuningasajatusta ja syksyn leirien jälkeen uusia on kadonnut kuvioista. Tarkoitus onkin jämäköittää toimintaa tuomalla rakennetta, palauttamatta kuitenkaan vanhaa koulutusmallia. Tavoitteita on kaksi: 'Yksikään uusista ei droppaa' ja 'Vanhat pysyy mukana'.

Anu Toivonen, Lahden Launeen seurakunta

On monta tapaa kuulua joukkoon

Isostoiminnan suosio on merkinnyt etenkin suurissa seurakunnissa muun nuorten ryhmätoiminnan vähenemistä. Osa seurakunnista ei järjestä rippikoulun jälkeen juuri lainkaan muuta nuorisotyötä kuin isoskoulutuksen, kun taas toisissa seurakunnissa nuorten rippikoulun jälkeinen toiminta on koulutusta monipuolisempaa. Taustalla on ilmeisesti ainakin se, että nuoret on helpompi motivoida osallistumaan isoskoulutukseen kuin muuhun kokoontuvaan toimintaan. Myös seurakunnan tilat soveltuvat usein paremmin koulutukseen kuin avoimeen toimintaan.

Muutama vuosikymmen sitten nuoressa seurakunnassa saatettiin vaalia selvää rajaa suhteessa niihin, jotka eivät osallistuneet seurakunnan elämään. Sittemmin monessa seurakunnassa on haluttu madaltaa kynnystä ja luoda osallistumisen mahdollisuuksia kaikenlaisille nuorille. Pohdittavan arvoista on, miten seurakunnan nuorisotoiminnassa on sijaa niille nuorille, joita isosena toimiminen ei kiinnosta tai jotka eivät tule mukaan säännölliseen toimintaan esimerkiksi harrastustensa takia tai siksi, että kokoontuvasta toiminnasta ei löydy kosketuspintaa heidän uskolleen.

Seurakunta voi tarjota hauskaa yhdessä oloa, paikan pyhän kokemiselle ja mielekästä tekemistä rippikoulun ja isostoiminnan lisäksi myös muissa toimintamuodoissa. Aina isostoiminnassa mukana olevat eivät ole tietoisia näistä mahdollisuuksista. Isostoiminta houkuttelee, koska nuorilla on rippikoulunsa ja omien isosten kertoman perusteella jo jonkinlainen käsitys siitä, mitä toiminta sisältää.

Viimeisten vuosien aikana onkin tullut aikaisempaa yleisemmäksi, että isostoiminta liittyy konkreettisemmin koko seurakunnan toimintaan. Silloin isostoiminnassa on

luontevaa tutustua nuorisotyöntekijöiden ja nuorisopapin ohella myös muihin seurakunnan työntekijöihin ja vastuunkantajiin. Siitä on hyötyä rippikoulun käytännön toteutuksen kannalta ja myös aikuiseen seurakuntalaisuuteen kasvamisen näkökulmasta.

Ehkä osallistuminen seurakunnan kerhotoimintaan, partioon, perhetapahtumiin, diakonian leiritoimintaan, lähetyksen tai maahanmuuttajatyön tapahtumin, musiikkityöhön ja jumalanpalvelusten valmisteluun voisi synnyttää samanlaista innostusta kuin rippikoulu? Ehkä moni sellainen nuori, joka ei miellä itseään rippikouluisoseksi, voisi löytää jostakin toisesta seurakunnan toiminnasta itseään innostavan ja paremmin sopivan toimintafoorumin?

Isostoiminta antaa lisääntyvässä määrin valmiuksia eri työmuotojen vapaaehtoistehtäviin. Isoset työskentelevät seurakunnissa jo paitsi rippileireillä, myös perheleireillä ja varhaisnuorten leireillä. Isostoiminta saattaa olla linkittynyt esimerkiksi pyhäkoulunopettajakoulutukseen, kerhonohjaajakoulutukseen, diakonia-avustajien koulutukseen tai jumalanpalvelusavustajien koulutukseen. Etenkin jo aikaisemmin isosena toimineille saatetaan järjestää valmiita kursseja kuten Nuisku – nuorten ihmissuhdetaitojen kurssi tai ensiapukursseja EA 1 ja EA 2. Heille saatetaan järjestää myös tukihenkilökoulutusta.

Yksi mahdollisuus isostoimintaan lähtevien nuorten motivaation tukemiselle ja heidän kutsumiselleen vahvempaan seurakuntayhteyteen onkin siinä, että itse koulutus järjestetään varsin monipuolisena.

Useilla isostoimintaan osallistuvilla on myös muita harrastuksia ja vastuita kuin seurakunnan tarjoama vastuu. Yli puolet isosista on mukana koulun vapaaehtoistehtävissä esimerkiksi tukioppilaina, kolmasosa urheiluseurojen toiminnassa, neljäsosa järjestöjen tai kunnan nuorisotyössä. Noin joka neljäs isosista harrastaa musiikkia ja viidesosa partiota. On tärkeää, että seurakunnassa ei syyllistetä nuoria näistä muista harrastuksista ja vastuista puhumattakaan siitä, että heidät pakotettaisiin valitsemaan seurakunnan ja ”maallisten harrastusten” välillä. Laaja isoskoulutus ja tiukat poissaolojen korvauskäytännöt saattavat viestittää nuorelle sitä, että muita harrastuksia pidetään seurakunta-aktiivisuuden kilpailijoina, ja että niitä ei pidetä tärkeänä.

Seurakunnan ja nuoren kannalta ei pitäisi olla ongelma, että nuori joutuu jättämään väliin isostapaamisia tai keskeyttämään koulutuksen jonkin muun aikaa vievän harrastuksen vuoksi. Jotta seurakuntayhteys ei katkeaisi, tarvitaan sellaista nuorten toimintaa, jonne voi tulla tapaamaan kavereitaan ja olemaan yhdessä ilman velvoitetta. Näihin tilanteisiin voi luontevasti sisällyttää nuorten messun, jotta nuoret kasvavat jumalanpalveluselämään ja sakramentin nauttimiseen.

ENTÄ JOS...

... heti konfirmaation jälkeen on tarjolla seurakunnan kokoavaa toimintaa, josta isosena toimineet nuoret vastaavat?

... muissa harrastuksissa hankittua osaamista arvostetaan seurakunnassa niin, että isoskoulutuksessa tunnustetaan aikaisemmin opituksi se, minkä nuoret ovat oppineet esimerkiksi partion tai jonkin muun järjestön järjestämässä koulutuksessa?

Kaipaus yhteisölliseen rukouselämään

Isosikäinen nuori elää vaihetta, jossa hän kasvaa kohti yhä suurempaa itsenäisyyttä. Itsenäistymispyrkimyksen keskellä nuori saattaa tuntea yksilöllisen hengellisen elämän itsellensä sopivammaksi: hän lukee Raamattua, kuuntelee musiikkia kuulokkeistaan tai rukoilee tai mietiskelee yksin. Tutkimusten mukaan isoset osallistuvat nykyisin enemmän seurakunnan hengelliseen elämään kuin isoset viisi tai kymmenen vuotta aikaisemmin. Samalla kun yhteisöllinen rukouselämä on vahvistunut, yksityinen hengellinen elämä on vähentynyt.

Vaikuttaa siis siltä, että nuoret kaipaavat aikaisempaa enemmän yhteyttä toisiin osana hengellistä elämäänsä. Yhteyden ja yhteisöllisyyden kaipaus näyttää kymmenen vuoden kuluessa lisääntyneen. Pystyykö seurakunta vastaamaan tarpeeseen liittämällä isostoimintaan riittävästi seurakunnan yhteistä jumalanpalveluselämää ja muuta yhteisöllistä hengellistä elämää?

Seurakunnan identiteetin ytimessä on ihmisen yhteys Jumalaan ja sen tähden jumalanpalvelus: Raamatun lukeminen, saarna ja ehtoollisen vietto. Juuri erilaisissa jumalanpalveluksissa seurakunta kokoontuu yhteen ja tulee näkyväksi maailmassa. Yhteisön kokoontumisiin osallistuminen oli kristillisen uskon alkuvuosina kristittynä elämistä. Kokoontumisissa murrettiin leipää, rukoiltiin, laulettiin ja muisteltiin Jeesuksen opetuksia ja elämää. Tähän ytimeen juurruttaminen on yksi isostoiminnan tavoitteista.

Tutkimusten mukaan valtaosa isosista kokee myönteisinä niin seurakunnan yhteiset jumalanpalvelukset kuin isostoimintaan liittyvät nuorten tai rippikouluryhmän omat jumalanpalvelukset. Jumalanpalvelusten turvallinen ilmapiiri, mukavat osallistujat ja yhteisöllisyys puhuttelevat heitä. Myös virsien ja uusien hengellisten laulujen laulaminen ovat hyviä kokemuksia ja saarnat kiinnostavat.

Isoset suhtautuvat kello kymmenen päiväjumalanpalveluksiin kuitenkin kriittisesti. Vain joka kuudes isosista kokee ne uskoaan hoitaviksi. Kritiikin kärki kohdistuu siihen, että päiväjumalanpalveluksissa isoset eivät ole voineet osallistua jumalanpalvelusten suunnitteluun tai toteutukseen.

Tutkimustulokset viittaavatkin siihen, että isosten oma aktiivinen rooli on jumalanpalveluselämän kokemisen kannalta keskeinen. Nuoret innostuvat, kun pääsevät leireillä itse suunnittelemaan ja toteuttamaan jumalanpalveluksia. Itse tehty tuntuu läheiseltä ja ymmärrettävältä. Jos jumalanpalveluselämään ei pääse itse vaikuttamaan, yhteyden ja osallisuuden kokemus vähenee.

Monessa seurakunnassa siunataan isoset tehtäväänsä messun yhteydessä. Tapa on kannatettava. Se korostaa nuoren omaa tehtävää ja kutsua seurakunnassa, siunaa ja lähettää hänet tehtäväänsä. Isosten tehtävään siunaamiseen kannattaa kutsua paikalle nuorten koko perheet. He voivat myös olla mukana myös messun toteuttajina.

ENTÄ JOS...

... isosia kutsutaan seurakunnan jumalanpalveluselämän suunnittelupäivään kertomaan ajatuksistaan ja kokemuksistaan sekä tuomaan oma panoksensa jumalanpalveluksiin?

... isosten kanssa rakennetaan seurakunnan jumalanpalveluselämää sekä diakoniaan ja lähetykseen liittyviä tapahtumia sen sijaan että heitä kootaan omiin koulutustapahtumiin?

Mietimme työtovereiden kanssa, miten saisimme nuoria paremmin mukaan messuun. Tuntui, että sunnuntaina nuoria ei säännöllisesti kirkkoon saa, vaikka tekisimme mitä. Päätimme ajatella asian toisin: viemme ehtoollisen sinne, missä nuoret jo kokoontuvat. Lähdimme kehittämään viikkomessua vahvasti nuorten kanssa ja liitimme isoskoulutuksen sen ympärille. Meillä on vahva usko siihen, että jos nuoret vuoden, kaksi tai kolme käyvät säännöllisesti ehtoollisella, se itsessään on jo merkittävää ja ehkä tulevaisuudessakin he löytävät ehtoollisyhteyden, missä ikinä maailmalla liikkuvatkin.

Viikkomessuja ei valmistella palavereissa, vaan tuntia aikaisemmin vastuuryhmä kokoontuu kirkolle. Kuka tahansa voi tulla lauluryhmään, soittajaksi, rukoilijaksi, lukemaan tekstiä tai koneenkäyttäjäksi. Ehtoollisavustajaksi pääsee pienen opastuksen jälkeen. Syksyllä isoskoulutukseen osallistuvat toteuttavat viikkomessua yhdessä työntekijöiden kanssa, keväällä samat nuoret tekevät messua rippikoululaisten kanssa. Yhdessä tekeminen jatkuu rippikoulussa, jossa konfirmaatiopajoissa nuoret valmistavat tulevaa juhlaansa. Jokaisessa konfirmaatiossa nuoret toivottavat kirkkoväen tervetulleeksi, laativat rukouksia, valmistavat draaman synnintunnustukseen tai saarnaan, laulavat ja soittavat, joskus tanssivat, räppäävät tai työstävät video- tai taideinstallaatioita. Rippikoulun jälkeen syksyn isoskoulutuksen aloittaville nuorille messujen toteuttaminen yhdessä onkin jo tuttua.

Hans Tuominen, Hakunilan seurakunta

Kun menen kirkkoon, en mene penkkiin istumaan, vaan menen sakastiin kysymään, voinko auttaa.

Isonen, Åbo svenska församling

Kasvaa messuun vai messussa?

Jumalanpalveluskasvatus on murroksessa. Joudumme entistä enemmän kysymään, onko jumalanpalveluskasvatuksen tavoitteena kasvattaa nuoria messuun vai nähdäänkö messu kasvamisen paikkana. Nuorten kanssa lienee syytä ottaa molemmat tavoitteet vakavasti. On tärkeää, että nuorella on mahdollisuus kasvaa messun toimijaksi ja ymmärtäjäksi.

Viime aikoina seurakunnan jumalanpalveluksissa on panostettu osallisuuteen. Monessa seurakunnassa seurakuntalaiset ovat ottaneet entistä aktiivisemman roolin messussa. He toimivat ryhmissä valmistellen ja toteuttaen noin kaksi messua syksyisin ja keväisin. Tätä toimintaa saatetaan kutsua kirkkoväärtitoiminnaksi tai jumalanpalvelusryhmiksi.

Joissain seurakunnissa monet ryhmät toimivat kukin vuorollaan erilaisissa vastuutehtävissä messussa. Jotkut toimivat tekstinlukijoina, toiset ehtoollisen jakajana ja jotkut keittävät kirkkokahvit messun jälkeen. Messun subjekti on koolla oleva seurakunta.

Nuoria kannattaa tukea mukaan messuryhmiin. Jumalanpalvelusryhmien jäsenyyttä voi ehdottaa erityisesti niille nuorille, jotka ovat olleet mukana isostoiminnassa jo vuoden tai muuten olleet jo aiemmin aktiivisia seurakuntalaisia. Osallistumalla messuryhmään nuori saa uusia tuttavia eri-ikäisistä seurakuntalaisista. Ryhmässä hän oppii messusta enemmän ja samalla hänen elämänpiirinsä avartuu, kun hän oppii toimimaan yhdessä eri-ikäisten ihmisten kanssa. Jumalanpalvelusryhmissä nuoret näkevät myös, miten eri-ikäiset seurakuntalaiset toteuttavat kristityn kutsumustaan ja sanoittavat uskoaan. Messuun kasvamisen näkökulmasta itseä vähän vanhempi seurakuntalainen voi olla nuoren paras matkakumppani.

Nuorille on tärkeää myös saada osallistua nuorten omaan toimintaan, nuorten messuihin ja hartauksiin. Niissä nuoret oppivat kristinuskon keskeiset asiat ja osallisuuden kautta he oppivat kantamaan vastuuta. Valmistellessaan hartauksia ja toimiessaan vastuullisessa roolissa messussa nuori kasvaa kristittynä. Nuorille aamupäivän jumalanpalvelusaika ei muutoinkaan ole aina sopivin mahdollinen vaan monet nuoret tulevat messuun mieluummin juuri illalla.

Hengellisessä elämässä, kuten muutenkin, musiikki on nuorelle tärkeää. Se liittyy tunteiden kokemiseen ja niiden ilmaisuun ja myös vaikuttaa ihmisen mielialaan. Monet nuoret myös itse harrastavat musiikkia. Nuoret sanovat hoitavansa hengellistä elämäänsä musiikkia kuuntelemalla. Jos seurakunnan jumalanpalveluselämä tarjoaa nuorelle mahdollisuuden musisoida yhdessä toisten kanssa, saattaa se olla hänelle tärkeä polku messuun. Kaikenikäisille ihmisille on tärkeää löytää messun musiikista jotain sellaista, mikä resonoi oman rukouselämän kanssa. Musiikin onkin hyvä tarjota tarttumapintaa monenlaisille ja -ikäisille seurakuntalaisille laadusta tinkimättä.

Pohjimmiltaan messu on keidas. Messuun saa tulla lepäämään, rukoilemaan ja Jumalan hoitamaksi. Aina ja kaikkien ei tarvitse osata, jaksaa ja haluta toimia ja ottaa vastuuta. Jokaiselle löytyy tilaa osana seurakuntaa.

ENTÄ JOS...

... messu tuodaan nuorten luo, esimerkiksi nuorten illan säännölliseksi aloitukseksi?
... kokoamme nuorten messuryhmän?
... kutsumme isosia pareittain mukaan sellaisiin messuryhmiin, joissa on kaikenikäisiä seurakuntalaisia?
... teemme tilaa monenlaiselle musiikille ja nuorten musisoinnille messussa?

Meillä on keskitytty erityisesti jumalanpalveluselämän kehittämiseen yhdessä eri-ikäisten seurakuntalaisten kanssa. Jumalanpalvelusryhmät kokoontuvat kaksi kertaa vuodessa. Iltaan kuuluu aina ryhmätehtävä, jonka purkaminen aloitetaan siten, että ensimmäiseksi pääsee ääneen lasten ryhmä, sitten nuoret ja vasta lopuksi aikuisten ryhmät. Se mitä lapset ja nuoret sanovat, vaikuttaa hyvin paljon keskusteluun ja siihen, mitä yhdessä päätetään."

Kari Tiirola, Haapajärven seurakunta

ISOSTOIMINTA JA ISOSTEN KOULUTTAMINEN

Isostoiminnalla ja isoskoulutuksella on jo termeinä olennainen ero: toiminta ei ole jonkin asian suorittamista. Suomalaiseen rippikouluun liittyy sitkeästi suorittamisen luonne, joka näkyy esimerkiksi merkintöjen keräämisenä riparipassiin. Toisinaan myös isosilta odotetaan merkintöjen keräilyä. Nuoret ovat nykyään varsin paineistettuja monenlaisella suorittamisella. Seurakunnan ei tule olla lisäämässä nuorten paineita: seurakuntayhteydessä on kyse aivan muusta kuin suorittamisesta. Oikeudenmukaisuutta esimerkiksi isosvalinnoissa voidaan pyrkiä vaalimaan muilla keinoilla. Jos merkinnät kuitenkin koetaan tarpeelliseksi, ei ohjaajien kannata suhtautua niihin kovin ryppyotsaisesti.

Isoseksi kasvetaan sekä seurakunnan toimintaan osallistumalla että kouluttautumalla. Vähitellen, erilaisten työskentelyjen kautta, nuoren taidot ja tiedot vahvistuvat isosen mittoihin. Nuoret tarvitsevat kasvuunsa koulutuksen lisäksi yhteyttä kavereihin ja aikuisiin, mielekästä tekemistä ja sopivaa vastuuta, hiljentymistä pyhän edessä ja kokemusta hyväksytyksi tulemisesta, tilaa ilolle ja kivulle.

Käytännössä tämä voi olla esimerkiksi seurakuntalaisena toimimista lasten ja ikääntyvien kanssa, monipuolista tekemistä ja oleilua nuorten ryhmissä ja tapahtumissa, sekä osallistumista jumalanpalveluselämään sen toteuttajana ja mukanaolijana.

Suuntaus isoskoulutuksesta isostoimintaan palvelee nuoria, mutta myös seurakuntaa. Laajempi isostoiminta tukee nuorten seurakuntalaisuutta ja avaa reittejä seurakunnan eri toimintoihin. Tätä suuntaa on mielekästä vahvistaa edelleen. Samalla työntekijöiden roolia on mahdollista muuttaa kouluttajasta yhä selvemmin nuorten hengelliseksi ohjaajaksi ja isostoiminnan koordinaattoriksi.

Lähtökohtana on, että samalla tavalla kuin rippikouluun jokainen on tervetullut ja kutsuttu, niin myös isostoimintaan ovat kaikki tervetulleita. Isostoiminta kestää puolitoista vuotta, jonka jälkeen toisen vuoden keväällä on haku ison tehtävään. Jokaiselle sitäkin paikkaa tarjotaan ja kaikki hakijat valitaan isoksi jollekin rippikoululeirille. Myös rikkinäiset ja monesti elämässään 'epäonnistuneetkin' kelpaavat ja tulevat valituiksi tehtävään. Kaikille on paikka."

Pete Ketola, Seinäjoen seurakunta

Koulutuksen suunnitteluvastuu on siirtynyt enenevässä määrin yksittäisiltä työntekijöiltä työntekijätiimeille. Tosin pienissä seurakunnissa yhden työntekijän vastuulla oleva suunnittelu on edelleen tavallista. Isostehtävien laajeneminen merkitsee haasteita ja vaatimuksia myös koulutukselle ja tekee siitä seurakunnan yhteisen asian. Pikkuhiljaa isoskoulutus on muuttumassa rippikoulun ryhmänjohtajan tehtäviin valmentavasta täsmäkoulutuksesta laajemmaksi, koko seurakuntaa palvelevaksi avustajakoulutukseksi.

Isoskoulutuksen rakenteet ja laajuus

Isostoiminta on monimuotoista ja monin paikoin myös vaihtelevaa ja joustavaa. Koulutus tarvitsee muuta isostoimintaa enemmän jonkinlaista rakennetta. Käytössä olevat isoskoulutukset voidaan jakaa rakenteen perusteella neljään erilaiseen toteutusmalliin, joskin niitä käytetään yleensä aina jonkinlaisina yhdistelminä. Esimerkiksi isosikäisten retket ja leirit liittyvät lähes kaikissa seurakunnissa isoskoulutukseen, vaikka koulutuksen rakenne muuten perustuisi koulumaisiin ratkaisuihin.

ILTAKOULUMALLI

Isoskoulutusryhmä kokoontuu säännöllisesti, tavallisimmin kerran viikossa, ja käsittelee erilaisia koulutusteemoja mahdollisimman monipuolisin menetelmin. Tapaamisiin liittyy aina rukouselämää. Tämä on selvästi tavallisin isoskoulutuksen toteutusmalli, jonka mukaisesti yli puolet seurakunnista on organisoinut isoskoulutuksensa. Mallin vahvuuksia ovat sen säännöllisyys ja se, että isosen perustiedot ja taidot tulevat ainakin periaatteessa läpikäydyiksi. Haasteena on, että isoskoulutuksesta tulee helposti irrallinen saareke, joka ei liity muuhun seurakuntaelämään tai edes seurakunnan nuorten toimintaan.

MODUULIMALLI

Isoskoulutus rakentuu yhteisistä kokoontumisista, joihin liittyy muun toiminnan ja yhdessä olemisen ohella rukouselämää. Tämän lisäksi on vapaasti valittavia tapahtumia ja projekteja, jotka saattavat liittyä jumalanpalvelusten toteuttamiseen, diakoniaan tai varhaisnuorisotyöhön. Tämä mallin mukaisesti isoskoulutus toteutetaan noin joka viidennessä seurakunnassa. Mallin vahvuus on sen räätälöitävyys nuoren yksilöllisten tarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden mukaan. Mallin heikkoutena on, että nuorista ei muodostu yhtenäistä ryhmää eikä koulutuksesta selkeää kokonaisuutta.

LYHYIDEN INTENSIIVIKURSSIEN MALLI

Isoskoulutus toteutetaan järjestämällä riittävä määrä suhteellisen pitkiä, esimerkiksi viikonlopun kestäviä kokoontumisia tai leirejä. Työskentelyssä voidaan käyttää myös yksilöllisiä etätehtäviä. Malli soveltuu etenkin pienten seurakuntien ja järjestöjen isoskoulutukseen. Tämän mallin mukaisia isoskoulutuksia järjestetään noin viidesosassa seurakuntia. Mallin heikkous on se, että nuoret pääsevät tapaamaan toisiaan melko harvoin. Malli kannattaakin liittää muutoin aktiiviseen nuorisotoimintaan tai ottaa mukaan sosiaalisen median mahdollisuudet ryhmän keskinäiseen yhteydenpitoon intensiivijaksojen välillä.

NUORTENILTAMALLI

Isoskoulutus on kiinteä osa seurakunnan normaalia nuorisotoimintaa, eikä seurakunnassa ole lainkaan muusta toiminnasta irrallaan olevaa isoskoulutusta. Nuorteniltojen keskellä on eri-ikäisiä nuoria kokoavia ryhmiä, joissa käsitellään nuorten kannalta merkityksellisiä asioita. Isoskoulutuksen ja muun nuorisotoiminnan raja on tarkoituksellisen liukuva. Rukouselämä on oleellinen osa tätä mallia. Malli ratkaisee monia isoskoulutuksen erillisyydestä johtuvia ongelmia. Nuori, joka lopettaa isostoiminnan, voi kuitenkin säilyttää yhteyden seurakuntaan. Malli vaatii kuitenkin paljon ohjaajaresurssia ja riittäviä toimintatiloja. Työntekijöillä on myös oltava yhteinen käsitys siitä, mitä isosilta voidaan odottaa tämän tyyppisen kouluttautumisen jälkeen.

Isoskoulutusten laajuus vaihtelee paljon. Seurakuntien antamien tietojen mukaan koulutus on lyhimmillään vain kahden tunnin mittainen ja pisimmillään 150 tuntia. Keskimäärin isoskoulutuksissa on opetusta noin 50 tuntia.

Kolmasosassa seurakunnista nuorilta edellytetään ennen rippikouluun isoseksi pääsemistä yli vuoden mittaista koulutusta. Suurimmassa osassa seurakunnista isoskoulutuksen kesto on kuitenkin puolesta vuodesta vuoteen. Pienimmissä seurakunnissa koulutus saattaa kestää vain yhden tai kaksi viikonloppua, joskin näin lyhyt koulutus on yhä harvinaisempaa.

Yleensä laajempia isoskoulutuksia järjestetään suurissa ja suppeampia pienissä seurakunnissa. Tämä johtuu ainakin osittain työntekijäresursseista ja koulutukseen osallistuvien määristä. Suurissa seurakunnissa rippikoulun jälkeen isostoiminnan aloittavia nuoria saattaa olla satoja, kun pienissä seurakunnissa aloittavien ryhmä saattaa olla muutaman henkilön kokoinen pienryhmä.

Suurissa seurakunnissa isoskoulutuksen laajuus lähestyy yleisesti rippikoulun laajuutta eli 80 tuntia. Seurakunta tarjoaa siis nuorille kaksi peräkkäistä, varsin koulutuspainotteista ”pakettia”. Näin tavoitetaan erityisesti niitä nuoria, joille tavoitteellinen opiskelu on luontevaa. Vastaavasti osalle nuorista - varsinkin heikosti motivoituneille - näin laaja koulutus voi olla liian vaativaa.

Isoskoulutuksen käyneille ja isosina jo toimineille nuorille järjestetään lisäksi jatkoisoskoulutusta yli puolessa seurakunnista. Koulutus toteutuu yleisemmin joko erillisessä koulutusryhmässä tai yhdistämällä se kokonaan tai osittain ensimmäisen vuoden isoskoulutukseen. Varsin yleistä on myös se, että kokeneemmat isoset ovat mukana nuorempien isosten koulutuksessa joko ryhmänohjaajina tai kouluttajina.

On tilanteita, joissa koulumainen tapa toimia isosten kanssa on mielekästä. Silloinkin on tärkeää, että isosten kanssa vietettävä aika ei ole pelkästään opettajakeskeistä toimintaa, kuten esimerkiksi työntekijän luennointia. Oppimiseen liittyvät tutkimukset osoittavat, että oppimista tapahtuu vähiten luennointiin, lukemiseen tai audiovisuaalisiin opetusmenetelmiin pohjautuvissa työskentelyissä. Sen sijaan ryhmätöiden ja yhdessä tekemisen kaltaiset osallistavat menetelmät johtavat paljon laajempaan oppimiseen. Kaikkein tehokkainta on se, että isoset saavat itse suunnitella ja toteuttaa oppimista. Tästä syystä on tärkeää, että isostoiminnassa osallistutaan monimuotoisesti seurakunnan toimintaan ja luokkamallista opiskelua on vähän.

Entä jos...

... keskustelemme yhdessä, mitä kaikkea isosen tulee osata ennen rippikoulun tai muun isosen tehtävässä toimimista ja minkä oppii parhaiten käytännössä? Samalla voimme pohtia isostoiminnan laajuutta?

... pohdimme nuorten kanssa, millainen isostoiminnan malli tai rakenne vastaisi parhaiten heidän tarpeisiinsa ja aikatauluihinsa?

... kysymme isoskoulutukseen osallistujilta, millä tavoin he haluaisivat oppia isosen taitoja?

... kuuntelemme huolella jo koulutuksen käyneitä ja isosena toimineita nuoria: mitä valmiuksia koulutus antoi ja mitä siitä puuttui? Miten isoskoulutusta kannattaa kehittää?

Seurakunnan nuorten urheilutoiminta on avointa kaikille. Sen tunnuslauseena on: 'Anna kaverin loistaa'. Siihen kuuluu ajatus urheilusta osana elämää ja että jokainen voi tulla ja harrastaa omana itsenään, omalla tasollaan ja taidoillaan, yhdessä muiden kanssa. Toimintaan kuuluu pääasiassa salibandya ja jalkapalloa. Viikolla toimivien peli-iltojen lisäksi järjestetään erilaisia turnauksia. Turnauksiin otetaan mukaan pelaajien lisäksi nuoria myös valmentajiksi, huoltajiksi, kannustusporukkaan, ihan vain katsojaksi. Turnausmatkoilla on tärkeää, että kaikki ovat yhtä tärkeitä. Ei korosteta pelaajia vaan jokainen on tärkeä osa ryhmää. Urheilutoiminnassa on ollut alusta asti vahvana ajatus vapaaehtoisuudesta ja nuorten 'työllistämisestä' toiminnan pyörittämiseen. Tämä on ollut tärkeä sen kannalta, että nuori voi kokea itsensä osana toiminnan tekijöitä, ei vain objektina.

Antti Nieminen, Malmin seurakunta

Mitä taitoja isonen tarvitsee?

Työntekijöiden mukaan isosten keskeisiä tehtäviä rippikoulussa ja muilla leireillä ovat iltaohjelmien suunnittelu ja toteutus, vapaa-ajan toiminnan ohjaaminen, rippikoulun yleisaskareet, ryhmätyöskentely, tiimityö, esiintyminen ja sääntöjen valvonta. Näihin valtaosa isoskoulutuksista antaa työntekijöiden mukaan hyvät valmiudet. Yhtä hyviä valmiuksia koulutus ei sen sijaan anna sielunhoitoon, jumalanpalveluksen toteuttamiseen, opetustilanteissa avustamiseen, hiljaisuuden valvontaan sekä soittamiseen ja laulamiseen.

Isostoiminnan merkitys siihen osallistuvalle on kuitenkin paljon monimuotoisempi kuin mainittujen isosen tehtäviin liittyvien taitojen oppiminen. Isoskoulutuksen kautta ja sen aikana opitut ja omaksutut asiat liittyvät esimerkiksi kykyyn olla mielekkäässä ja merkityksellisessä vuorovaikutuksessa toisten kanssa, sekä kristittynä elämiseen tässä maailmassa.

Isoskoulutuksen tavoitteena on vahvistaa nuoren taitoja ja tietoja, jotta hän voi toimia isosena mielekkäällä tavalla. Onnistunut isoskoulutus ei vaadi suurta tiedollista oppiainesta eikä perinteistä opettajakeskeistä opettamisen tapaa. Isosten keskinäisessä vuorovaikutuksessa nuoremmat isoset oppivat kokeneemmilta ryhmän jäseniltä. Samalla vähemmän kokeneet ryhmän jäsenet voivat tuoda uutta tietoa ja kokemusta koko ryhmälle.

Kyselytutkimuksessa kerättyjen isosten omien arvioiden mukaan isostoiminta on opettanut sosiaalisia taitoja, vastuuntuntoa, itseluottamusta, suvaitsevaisuutta, luotettavuutta, ongelmanratkaisutaitoja, epävarmuuden käsittelykykyä sekä luovuutta.

Monet isoset arvelevat oppineensa myös kriittistä ajattelua ja uskoon liittyvien kysymysten käsittelyä.

Edellä sanottu huomioiden isoskoulutuksen sisältöjä voidaan alkaa rakentaa esimerkiksi kysyen:

- Mitä taitoja ryhmää ohjatessa tarvitaan?
- Miten voimme tukea turvallisen ryhmän rakentumista?
- Miten huomioimme yksinäisiä tai syrjään jääviä ryhmän jäseniä?
- Mitä meidän olisi hyvä oppia lisää, jotta rippikoulut onnistuisivat mahdollisimman hyvin?
- Miten tuemme isosen oman uskon kasvua? Miten isonen voi tukea rippikoululaisen uskon kasvua?

On tärkeää myös kysellä nuoren omia toiveita ja vahvuuksia, kun koulutusta suunnitellaan. Tällöin voidaan kysyä:

- Mitä sellaista haluat oppia lisää, joka voi auttaa sinua onnistumaan isosen tehtävissä?
- Mitkä ovat sinun erityisiä vahvuuksiasi ja missä taidoissa haluat kehittyä, kun pohdit isosena olemista?
- Miten voit itse vaikuttaa siihen, että tavoitteesi toteutuvat?

Varsinaisessa isoskoulutuksessa voidaan keskityttyä isosena toimimisen perustaitoihin ja -tietoihin, kun laajempi isostoiminta tähtää nuoren henkilökohtaiseen tukeen

ja kasvuun. Koulutusta voi ajatella riittävänä starttipakettina, ja isosen taitoja opitaan syvemmin sitten toimittaessa rippikoulussa ja muualla seurakunnan toiminnassa.

Hyvää pohjaa isoskoulutuksen sisältöjen valintaan ja isosten taitojen vahvistamiseen löytyy tarkastelemalla sitä, mitä rippikoulussa käsitellään ja millä tavoin. Paikallisseurakunnissa rippileirien ja muun toiminnan toteuttamiseen liittyvät erityiset tarpeet pitää huomioida koulutusta suunniteltaessa. Kaikkien seurakunnan rippikoulutyötä tekevien tulee myös sopia keskenään, mitä isosilta odotetaan, jotta koulutus ja isosten osuus rippikoulussa vastaavat toisiaan.

Mikäli isoset ohjaavat rippikoulun aikana keskustelu- ja raamatturyhmiä, tulee heille antaa tähän koulutuksen aikana valmiuksia. Jos isosten odotetaan osallistuvan opetustilanteiden ohjaamiseen, he tarvitsevat tuekseen pedagogista ohjausta. Vapaa-ajan toiminnasta ja iltaohjelmista vastaamiseen isoset hyötyvät nimenomaan niihin liittyvistä valmiuksista. Mediaisoset tarvitsevat oman osaamisensa vahvistamista, jotta erityisesti sosiaalista mediaa voidaan hyödyntää rippikouluissa oppimista ja yhteisöä rakentavilla tavoilla.

Silloin kun rippikouluun kuuluu sukupuolen ja seksuaalisuuden teemojen käsittelyä, on viisasta käydä näitä teemoja läpi myös isoskoulutuksessa. Jos rippikoulu on Vihreä ripari, jossa ekologisuus on yhtenä juonteena, on luontevaa, että tämä juonne näkyy myös isoskoulutuksessa. Koska rippikoulussa käytetään paljon Raamattua, on luontevaa, että isoskoulutuksen aikana pyritään syventämään isosten ymmärrystä Raamatusta. Vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaidoista hyödytään kaikessa isostoiminnassa, joten niihinkin kannattaa panostaa.

Koulutus saattelee isosta rippikouluisosuuteen ja muihin isosen tehtäviin, mutta samalla isoskoulutus tukee kasvua kohti aikuista seurakuntalaisuutta. Uskon ja hengellisen kasvun kysymyksiin saa harvoin valmiuksia seurakunnan ulkopuolella. Moniin isosen tehtävistä saa valmiuksia muistakin erilaisista harrastuselämän- ja vapaaehtoistehtävistä, mutta usko ja yhteys kolmiyhteiseen Jumalaan ovat seurakunnan ja isostoiminnan ominta aluetta.

Työntekijöiden on tärkeää keskustella siitä, mikä on se tehtävä tai kutsu, jonka seurakunta antaa isoselle. Millainen tarkkaan ottaen on isosen tehtävä seurakunnassa ja millainen sen tulisi olla? Mikäli tätä pohdintaa ei käydä, voivat eri työntekijöiden odotukset ja viestit olla keskenään ristiriitaisia.

ENTÄ JOS...

... isoskoulutuksen osallistujien toiveita ja odotuksia kuullaan ja isoskoulutuksen sisältöjä suunnitellaan yhdessä isoskoulutukseen osallistujien kanssa?

... koko seurakunnan rippikoulutyötä tekevät työntekijät kokoontuvat yhteen pohtimaan odotuksiaan isosille ja sitä kautta isostoiminnalle ja -koulutukselle?

... mietimme yhdessä, millaisen tehtävän seurakunta antaa isoselle? Mitä haluamme viestittää sanoilla ja rivien väleissä?

Isostoiminnan pääpaino on meillä learning by doing -ajatuksessa. Tavoitteena on, että isoskoulutettava oppii oman tekemisen kautta tarvittavia isostaitoja ripareita, varhaisnuorten- ja perheleirejä varten. Tekemisen kautta oppiminen tapahtuu nuorten viikkotoiminnan ohessa. Nuoret harjoittelevat, toteuttavat ja ohjaavat erilaisia toimintoja. Näitä ovat esim. raamis, nuorteniltojen ohjelmaosuudet ja hartaudet, sekä osallistuminen nuorten messujen saarnojen, esirukousten, synnintunnustusten jne. toteuttamiseen. Erillinen 'koulutus' toteutuu pe–su iskoleireillä, joita on kolme kertaa vuodessa.

Mimosa Mäkinen, Sonja Holkerinoja
ja Tiro Rohkimainen, Kauniaisten seurakunta

Yhteistyötä koulutukseen

Pienten seurakuntien isoskoulutus toteutuu usein yhteistyössä naapuriseurakuntien tai kristillisten järjestöjen kanssa. Isoissa seurakunnissa tällainen yhteistyö on harvinaisempaa, koska isostoimintaa tehdään tiimityönä.

Koulutusyhteistyötä voi tapahtua myös seurakunnan eri työmuotojen välillä. Kerhonohjaajakoulutuksen ja isoskoulutuksen yhdistäminen on jo useissa seurakunnissa vakiintunut toimintatapa. Joissakin seurakunnissa yhdistetään koulutussisällöt ja voimavarat myös partion ryhmänohjaajakoulutuksen (ROK) kanssa esimerkiksi niin, että suuri osa koulutusosioista on yhteisiä kaikille kolmelle ryhmälle ja kunkin koulutuksen eriyttävään osaan voi halutessaan osallistua kaikki koulutettavat.

ROK-koulutus kuuluu partiossa 15–17-vuotiaiden samoajien ohjelmaan ja sen sisältöalueet on sovittu valtakunnallisessa partio-ohjelmassa. Koulutusten yhdistäminen palvelee erityisesti niihin osallistuvia aktiivisia nuoria, joiden ajankäyttöä rajoittaa myös viikoittain ohjattava oma kerho- tai partioryhmä. Tutkimuksen mukaan isosista 21 prosenttia onkin toiminut vapaaehtoisena partiossa ja 43 prosenttia jossain muussa seurakunnan toiminnassa kuin isostoiminnassa.

ROK-koulutusta pitävät partion vapaaehtoiset johtajat, jotka usein ovat aktiivisia nuoria aikuisia. Joissakin seurakunnissa koulutusten yhdistäminen on merkinnyt myös sitä, että vapaaehtoiset ja ammattitaitoiset ROK-kouluttajat pitävät osan isoskoulutusta. Näin mahdollistuu työntekijäresurssien käyttö johonkin muuhun seurakunnan tärkeään toimintaan.

Yhteistyön mahdollisuuksia kannattaa pohtia laajemminkin sekä seurakunnan omien työalojen että muiden toimijoiden kanssa. Mitä kaikkea entistä laajempi yhteistyö diakoniatyön kanssa voisi merkitä isostoiminnan ja nuorten näkökulmasta? Entä perhetyön kanssa? Tai kirkonpalvelijoiden kanssa?

ENTÄ JOS...

... tutuksi tulemista ja lisäarvoa saadaan siitä, että diakonit, kanttorit, partiotyöntekijät, varhaiskasvatuksen tai varhaisnuorisotyön työntekijät tulevat jollakin panoksella mukaan isostoimintaan?

... pohdimme, mitä isostoiminnan toteuttaminen yhteistyössä seurakuntayhtymän tai rovastikunnan muiden seurakuntien tai järjestöjen kanssa, voisi antaa isostoiminnallemme?

Keisko- mallissa isos- ja kerhonohjaajakoulutus on yhdistetty. Koulutus suuntaa yhtälailla varhaisnuoriin kuin rippikouluikäisiin. Tavoitteena on antaa isosille valmiuksia rippikoulua laajemmin muuhunkin seurakunnalliseen vastuunkantamiseen, esimerkiksi lasten leireille.

Koulutuksen näkökulma on suorituspainotteisen opetuskokonaisuuden sijaan nuoren kokonaisvaltaisen kasvun tukeminen. Työntekijät ovat koulutukseen osallistuvien nuorten rinnalla tukemassa nuoren kasvu- ja oppimisprosessia. Toisaalta vanhemmat isosena toimivat nuoret ovat koulutukseen osallistuville esikuvia ja suunnannäyttäjiä.

Kun isoskoulutuksen päätyttyä nuori hakeutuu erilaisiin isosen tehtäviin rippikoulussa, varhaisnuorisotyössä tai lasten leireillä, hän toimii leiriläisille nuorena matkakumppanina. Matkakumppanuuden sisäistäminen edesauttaa isoskoulutuksen integroimista lähemmin muuhun nuorisotyöhön ja seurakuntatyöhön.

Kun nuorelle tarjotaan tiedollinen ja taidollinen valmius toimia varhaisnuorten isosena, samalla hänellä tarjoutuu mahdollisuus kokea onnistumisen tunnetta, arvostusta, hyväksyntää ja osaamista varhaisnuorten leiriläisten ja työntekijöiden edessä. Tällaiset positiiviset kokemukset ja tuntemukset vahvistavat nuoren itsetuntoa, lisäävät omanarvon tuntoa ja rohkaisevat nuorta.

Kati Marjakangas

Osassa Tampereen seurakunnista puhutaan isoskoulutuksen sijaan ohjaajakoulutuksesta, koska ajatusta isoisuudesta on haluttu laajentaa yhä selvemmin koskemaan muutakin kuin pelkkää rippikoulutoimintaa. Ohjaajakoulutuksen käyneet nuoret voivat toimia myös kerhonohjaajina ja mm. perheleirien ja kouluikäisten leirien isosina. Käytännössä tämä tarkoittaa kerhotyön ja kouluikäistyön näkökulman vahvempaa huomioimista ohjaajakoulutuksessa. Työntekijöiden osalta tämä tarkoittaa sitä, että ohjaajakoulutus ei kuulu vain rippikoulun jälkeisen nuorisotyön vastuulle, vaan koko nuorisotyön kenttä on mukana ohjaajakoulutuksessa.

Jari Pulkkinen, Tampereen seurakuntayhtymä

Mistä rippikoulu alkaa? Alkaako se jo siitä, kun nuori ja hänen perheensä miettivät rippikouluun osallistumista ja sopivaa ryhmää? Entä milloin rippikoulu alkaa sille osallistuvan isosen näkökulmasta?

Jos rippikoulun puolen vuoden taipaleessa olennaisinta on lopulta se, mitä tapahtuu nuoren mielessä ja sydämessä, rippikoulu ei muodostukaan vain tilanteista, joissa joukko nuoria on aikuisten johdolla koolla kirkon tiloissa. Nuoren sisäisenä prosessina rippikoulua ”käydään” myös näiden yhteen tulemisten välillä.

Kyse ei ole vain rippikoulun sisältöjen tiedollisesta opiskelusta. Nuori käy läpi mielikuvia, odotuksia, ennakkoluuloja ja ennen muuta sitä, mitä on elää kristittynä tässä maailmassa. Rippikoulun ohjaajat saattavat tavata rippikoululaisia koululla, nuorisotalolla tai vaikkapa huoltoasemilla. Rippikoulussa on kuitenkin aina paljon sellaista, mikä ei välity suoraan työntekijöille.

Rippikoulun alusta saakka mukana olevat isoset ovat rippikoulun tuntosarvia ja yleensä lähempänä rippikoululaisia kuin työntekijät. Rippikoululaiset lukevat isosten elämää ja toimintaa kuin avointa kirjaa, joka kertoo siitä, millaisia kristityt nuoret ovat. Millä tavoin isonen on isonen rippikoululaisille silloin, kun kyseessä ei ole varsinainen rippikouluryhmän tapaaminen? Miten ohjaaja voisi tukea isosta olemaan isonen kaikissa tilanteissa? Toisaalta: voidaanko edellyttää tai edes toivoa, että isonen on isosen roolissa aina ja kaikkialla?

Käytännössä isosenkin rippikoulu alkaa usein jo paljon ennen ryhmän ensimmäistä tapaamista. Isoset ovat mukana rippikoulujen suunnittelussa säännöllisesti noin neljäsosassa seurakuntia. Tämä käytäntö näyttää yleistyvän, sillä seurakuntia, joissa isoset eivät koskaan osallistu rippikoulun suunnitteluun, on vain runsas

neljännes. Isosten mukaan ottaminen kannattaa, sillä se ruokkii heidän osallisuuttaan ja sitouttaa heitä toimintaan. Ihminen kokee omakseen sen, mihin hän on itse voinut vaikuttaa.

Yleistymässä on myös se, että isoset ovat mukana joko kaikissa tai osassa rippikoulun aloitusjakson kokoontumisia ja toteuttamassa siihen sisältyviä jumalanpalveluksia. Tutkimusten mukaan sekä suunnitteluun että aloitusjaksolle osallistuminen on selvästi yleisempää suurissa seurakunnissa ja kaupungeissa kuin pienissä maaseutuseurakunnissa.

Erilaiset käytännöt isosten osallistumisessa rippikoulun suunnitteluun ja alkujaksolle selittyvät ainakin osittain isosten valinnan ajankohdalla. Se on puolestaan yhteydessä isoskoulutuksen pituuteen.

Seurakunnissa, joissa isoskoulutus kestää yhden lukuvuoden, koulutus on usein vielä kesken silloin kun rippikouluryhmät käynnistävät toimintaansa. Mikäli isoskoulutus on puolen vuoden tai puolentoista vuoden mittainen, koulutusjakso päättyy samoihin aikoihin, kun rippikouluryhmät käynnistyvät. Tämä mahdollistaa isosten mukaan ottamisen jo suunnitteluvaiheessa.

ENTÄ JOS...

... rippikoulun tavoitteet linjataan yhdessä ohjaajien ja isosten kanssa?
... rippikoulun kokonaisuudessa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, missä ja miten rippikoululaisia voidaan kohdata virallisen ohjelman ja seurakunnan tilojen ulkopuolella? Mikä on mahdollista aikuisille, mikä taas isosille?
... isoset kertovat, mitä he odottavat meiltä työntekijöiltä?
... isoset osallistuvat rippikoulun suunnitteluun ja jumalanpalveluselämän toteuttamiseen riippumatta siitä, milloin isoset lopullisesti valitaan?

Miten pitää hyvää huolta isosista?

Isoset ovat kirjava joukko nuoria. Heitä on huomioitava ryhmänä ja yksilöinä. Isosille on tavattomasti merkitystä sillä kokemuksella, että aikuiset ovat heidän puolellaan, eivätkä he itse ole vain aikuisten ”juoksupoikia” tai ”jokapaikanhöyliä”. Rippikoulussa kaikki ovat oppimassa, myös aikuiset.

Isosella on oikeus tietää, mitä oikeuksia ja velvollisuuksia hänellä on toimiessaan isosena. Hyvä käytäntö on se, että seurakunnassa tehdään isosten kanssa erillinen sopimus, johon kirjataan toiminnan tarkoitus sekä isosen oikeudet ja velvollisuudet.

Panostaminen hyvissä ajoin isosten ja ohjaajien väliseen yhteishenkeen, keskinäiseen luottamukseen ja yhteisiin tavoitteisiin, on onnistuneen rippikoulun kivijalka. Usein aikuiset ovat isoselle tuttuja jo omasta rippikoulusta ja he edustavat isoselle vahvaa esikuvaa aikuisesta kristitystä ja kirkon työntekijästä. Työntekijän on syytä olla tietoinen tästä asemastaan. Työntekijän sanoilla, ilmeillä ja eleillä on nuorille paljon merkitystä, erityisesti silloin, kun kyse on henkilökohtaisesta palautteesta nuorelle. Piikki ja kritiikki saattavat sattua nuoreen pahastikin. Kuuntelu, tuki ja kannustus puolestaan voivat vaikuttaa nuoren elämänkulkuun jopa ratkaisevan paljon.

Varsinkin ensimmäistä kertaa isosena toimivalle tärkein isoskoulutustapahtuma on itse rippikoulu ja siellä isosena työskenteleminen. Siksi työntekijöiden on mielekästä panostaa tukemiseen ja ohjaamiseen juuri rippikoulussa ja erityisesti leirin aikana.

Huolenpito isosista tarkoittaa yksinkertaisia asioita: riittävästi unta ja lepoa, sopivasti tehtäviä ja vastuuta, paljon tukea ja kannustusta. Isosten toiminta leirioloissa on tyypillisesti jatkuvaa menoa ja meininkiä ja isosten motivaatio usein niin vahva, että he kuormittuvat helposti liikaa. Leirielämässä on siksi hyvä olla hetkiä, jolloin isosen ei tarvitse suorittaa mitään.

Isosten kanssa on hyvä keskustella siitä, että jo tutuksi tuleminen toisten nuorten kanssa ja ”pelkkä” mukana oleminen on itsessään arvokasta ja tärkeää. Isoset arvostavat sitä, että heitä tarvitaan ja vastuuta annetaan, mutta usein riittää, että isonen voi rauhassa rakentaa vuorovaikutustaan toisten nuorten kanssa ja löytää omaa tapaansa olla yhteisön jäsenenä.

Isosten ja ohjaajien palaverit ovat tärkeitä purkamisen ja latautumisen paikkoja. Niissä käydään läpi päivän tapahtumia, isosten omia tunnelmia, töiden sujumista ja isostiimin yhteistyötä.

Isoset muodostavat vertaisryhmän, jossa keskinäinen luottamus ja yhteistyö ovat tavattoman tärkeitä. Aroille ja hapuileville isosille toisten isosten tuki on verraton voimanlähde. Monessa seurakunnassa on hyviä kokemuksia isosten työskentelystä pareittain. Järjestely mahdollistaa useampien isosten työskentelyn ja sen, että hapuilevat isoset saavat jatkuvaa tukea. Parityöskentely myös madaltaa valmiuksiltaan monenlaisten isosten kynnystä osallistua isostoimintaan. Hyvä käytäntö on myös nimetä apuohjaajan tai ”isoisosen” erityiseksi tehtäväksi isosten kuuntelun ja tukemisen.

Hyvään huolenpitoon kuuluu isosten henkilökohtainen ohjaaminen. Monessa seurakunnassa isosten kanssa keskustellaan henkilökohtaisesti ennen rippikouluvastuita, rippikoulun kuluessa sekä rippikoulun jälkeen. Isosen ansaitsemaa tukea on sellainen ohjaava keskustelu, jossa on turvallisesti mahdollista esittää molemminpuolisia toiveita ja palautetta.

Nuoren on hyvä pohtia omia tavoitteitaan ja toiveitaan isosena toimimiselle ja käydä tavoitteiden toteutumisesta keskustelua ohjaajien kanssa. Isosella on oikeus saada isostoiminnasta itsellensä hyviä kokemuksia. Palaute ja arviointi ovat isosen henkilökohtaiselle kasvulle tärkeitä peilejä.

ENTÄ JOS...

... isoset toimisivat pareittain?
... isosella olisi ohjelmaan merkitty lepoaika ja lupa olla olematta käytettävissä?
... ns. isoisosen tai apuohjaajan erityinen tehtävä on pitää huolta isosten hyvinvoinnista ja kuunnella heitä?
... jokaisella isosella olisi mahdollisuus omaan keskusteluun ohjaajan kanssa siitä, millainen olo jäi isosena toimimisesta?

Kun rippikoulut keväällä alkavat, isoset ovat mukana ryhmän kanssa jo ensimmäisistä tapaamisista. Isosen tehtäviä opetellaan näin käytännössä ja samalla rippikoulun sisältöjä opitaan yhdessä rippikoululaisten kanssa. Tämän mahdollistaa se, että isosvalinnat tehdään jo joulukuussa. Isosia on 25 rippikoululaisen ryhmässä 10–12. Ajatuksena on, että nuoremmat isoset toimivat vanhempien kanssa työparina. Näin nuoret opettavat tietoja ja taitoja toinen toisilleen. Rippikoulussa mukana olevilta työntekijöiltä tämä vaatii sitoutumista ja ymmärrystä, että isoset tarvitsevat myös aikuisilta tukea, rohkaisua ja ohjausta isosen tehtävään ja kristittynä kasvamiseen. Tämän mallin erityinen vahvuus on siinä, että isostoimintaa ja rippikoulua suunnitellaan, toteutetaan ja kehitetään yhdessä. Moni nuori myös kasvaa isosen roolista apuohjaajaksi tai ohjaajaksi. Tällekin kasvulle tahdomme antaa mahdollisuuden. Toisaalta meille on tärkeää, että isoseksi kelpaa ja tehtävässä pärjää hyvin monenlaisilla taidoilla ja elämänkokemuksen kanssa.

Tuomo Kahenvirta, Hakunilan seurakunta

Yhdessä Pyhän äärellä...

Hengellinen elämä on yhtä monimuotoista kuin elämä muutoinkin. Kehollisuus, tunteet, estetiikka, luovuus, toiminta ja sosiaalisuus saavat olla läsnä hartauden harjoittamisessa. Entistä harvempi isonen on oppinut kotonaan rukoilemaan tai muuten elämään uskoa todeksi, joten rippikoulussa ja isostoiminnassa tarvitaan toistoa, yksinkertaisuutta, luontevuutta.

Suomalaisessa rippikoulussa hengellisyys ja puhe Jumalasta rajautuvat lähes pelkästään niille varattuihin tilanteisiin, siis hartauksiin ja jumalanpalveluksiin. Jumalan läsnäolo ei ole sanojemme varassa eikä teennäisyyteen kannata langeta, mutta sinnikkäästi meidän kannattaa etsiä aitoja ja luontevia tapoja keskustella nuorten kanssa Jumalasta ja erilaisin tavoin viipyä Pyhän äärellä. Isosten kanssa se onnistuu usein helpommin kuin rippikoululaisten kanssa. Tapa, jolla työntekijä keskustelee Jumalasta isosten kanssa, rohkaisee isosia keskustelemaan Jumalasta rippikoululaisten kanssa.

Hengellisyyden huomiointi on keskeinen osa isosten ohjaamista. Isoset ovat usein epävarmoja esimerkiksi hartauksien pitäjinä ja tarvitsevat niihin tukea. Isosta ei kannata jättää yksin vastaamaan hartaudesta, ettei siihen muodostu pelonsekaista suorituksen makua. Yhdessä suunnitellaan ja tehdään, vaikka jokainen onkin vuorollaan isommassa vastuussa. Isosen ensimmäisen hartauden on hyvä olla tutussa ja rippikouluryhmää pienemmässä porukassa.

Monen isosen kokemus on, että hengellinen maailma avautuu isosena toimiessa eri syvyydellä kuin oman rippikoulun aikana. Usein isostoiminta on ratkaiseva sysäys henkilökohtaiseen rukouselämään, Raamatun lukemiseen ja säännölliseen ehtoollisella käymiseen.

Nuori odottaa rippikoululta ja isostoiminnalta jotakin sellaista, mitä hän ei löydä muualta. Jos aikuistuva nuori on käynyt usein ehtoollisella, hän saattaa ymmärtää, että kirkossa on pohjimmiltaan kyse muista asioita kuin siitä, millaista henkilökohtaista palveluvastinetta maksetulle kirkollisverolle on juuri nyt tarjolla. Myös nuoren perhettä kannattaa kutsua messuihin ja liittää rukouksiin. Se on seurakunnan luonteva tehtävä.

ENTÄ JOS...

... panostamme isostoiminnassa säännölliseen ehtoollisen viettoon yhdessä?

... varmistamme, että isoset saavat riittävästi tukea hartauksien valmisteluun?

... lähetämme isosten perheisiin vuosittain kirjeen, jossa kerromme hieman isostoiminnan vuodesta, rukoilemme heidän nuorensa puolesta ja toivotamme hyvän Jumalan siunausta koko perheelle?

... myös iltaohjelmissa ja vapaa-ajalla

Vuosikymmenten myötä rippikouluun on muotoutunut perinne, jossa iltaohjelmilla on aivan erityinen merkitys. Iltaohjelmalta odotetaan ennen muuta haus-

kuutta ja rentoutta. Se nähdään päivän huipentumana ja viimeisen illan ohjelma koko leirin ja samalla rippikoulun huipentumana. On tavallista, että tiettyjä sketsejä, näytelmiä ja kilpailuja toistetaan leireillä vuodesta toisen ilman, että kukaan kyselee toiminnan tarkoitusta tai mielekkyyttä.

Useimmissa seurakunnissa iltaohjelmat ovat keskeinen teema isoskoulutuksessa. Isoset odottavat paljon iltaohjelmilta ja mittaavat omaa onnistumistaan saamillaan aplodeilla. Miten voitaisiin vahvistaa sitä, että myös iltaohjelma tukee rippikoulun kokonaistavoitteita ja johdattelee Pyhän äärelle?

Tietoisesti tai tiedostamatta iltaohjelma voi muotoutua päivällä tapahtuvan opetuksen vastapainoksi, joskus jopa sen turhentajaksi. Jotta iltaohjelma ei irtoaisi rippikoulun tarkoituksesta ja tavoitteista ja kaikkien turvallisuus voisi toteutua, on aikuisten ohjaajien mukanaolo iltaohjelmien suunnittelussa välttämätöntä.

Iltaohjelmista on mahdollista rakentaa teemallisia kokonaisuuksia, joissa toteutuu sekä hauskuus että muu rippikoulun tavoitteiden suuntainen toiminta. Myös rippikoululaisilta itseltään voi kysellä toiveita iltaohjelmien suhteen ja heitä voi kannustaa toteuttamaan ideoitaan. Osa temaattisuutta on huomion kiinnittäminen lauluihin ja niiden valintaan. Iltaohjelmien lauluvalinnoissa on hyvä huomioida sekä nuorten toiveet että päivän teema.

”Rippikoululaisten vapaa-aika on isosen tärkeintä työaikaa.” Näin isosia usein opastetaan. Mitä pyhyyden näkökulma, turvallinen seurakunta, osallisuus ja rippikoulun tavoitteiden mukainen toiminta vapaa-ajalla voisivat tarkoittaa? Kokonaisvaltaisen ihmiskäsityksen pohjalta on tärkeää muistaa, että kaikki nuoret eivät ole toiminnallisia eivätkä pidä kilpailuista tai esillä olemisesta. Kaikilla ei ole samanlainen huumorintaju, eivätkä kaikki nauti tilanteista, joissa on paljon ihmisiä pienessä tilassa: ne voivat tuntua epämukavilta tai jopa turvattomilta. Joskus pelkästään se, että rippikoululaista vanhempi isonen tai työntekijä juttelee nuoren kanssa ja osoittaa avointa kiinnostusta häneen, on tuolle nuorelle uusi ja ainutlaatuinen tilanne.

Pyhä hetki on sellainen, jossa nuori kokee, että häntä kunnioitetaan ja hänet otetaan vakavasti.

Maksetaanko isosille palkkio?

Suurimmassa osassa seurakunnista isosille maksetaan edelleen palkkio isosena toimimisesta. Eri seurakuntien ja hiippakuntien käytännöt eroavat kuitenkin merkittävästi. Vuonna 2011 isosille maksettiin keskimäärin 12,80 euron palkkio päivässä. Summa on ollut viime vuodet pienenevä. Osa seurakunnista maksaa isosille rippikoulukohtaisen palkkion. Vuonna 2011 keskimääräinen palkkio oli 84 euroa.

Isospalkkioiden maksamisen tai maksamattomuuden taustalla eivät aina ole taloudelliset vaan usein myös periaatteelliset syyt. Suuret, taloudeltaan vakaat seurakunnat eivät maksa isosille palkkiota, kun taas pienet seurakunnat maksavat siitä huolimatta, että taloudellinen tilanne on heikko. Maaseudulla isospalkkiolla onkin osin kulukorvauksen rooli, sillä isostoimintaan ja -koulutukseen osallistumisesta koituu pitkien välimatkojen vuoksi merkittäviä kulueriä.

Helsingin seurakuntien ja monien muiden suurten kaupunkiseurakuntien pidättyväinen linja isospalkkioiden maksamiseen näyttäisi olevan yleistymässä myös muualla kirkossa. Kuvaa sumentaa se, että pienissä seurakunnissa ja maaseudulla kehitys näyttää kulkevan päinvastaiseen suuntaan kuin suurissa kaupungeissa. Jollakin tavalla isosia on aina syytä kiittää heidän tärkeästä panoksestaan. Esimerkiksi veisukirja, isospaita tai maksuton kiitosleiri tai tapahtumareissu ovat mukavia tapoja huomioida isosia.

KIRKON SOPIMUSVALTUUSKUNNAN TULKINTA ISOSEN TEHTÄVÄSTÄ

Kirkon sopimusvaltuuskunnan mukaan isoskoulutus on kasvatusta kristilliseen uskoon ja uskon toteuttamista käytännön elämässä. Isoset eivät ole työsuhteessa seurakuntaan, eikä heidän isosena toimimistaan pitäisi nimittää työksi. Kysymys on lähinnä luottamustehtävästä, josta osassa seurakunnista maksetaan palkkio.

Jos isosten toiminta rippikoululeireillä on perinteisen isosen tehtävän mukaista ja jos palkkio, joka maksetaan on kohtuullinen, isosten ei katsota olevan työsuhteessa seurakuntaan eikä heidän kanssaan tehdä työsopimusta. Palkkiosta ei myöskään makseta eläkemaksua. Koska isoset eivät ole työsuhteessa seurakuntaan, heidät tulee erikseen vakuuttaa esim. tapaturman varalta.

Tilanne on toinen, kun seurakunta palkkaa rippikoululeirille varttuneempia nuoria, joiden tehtävänä on esimerkiksi vastata leirin turvallisuudesta ilta- ja yöaikaan tai tehdä vastuullista opetustyötä. Tällaisissa tehtävissä olevia on yleensä pidettävä työntekijöinä. Asiaa ei muuta, vaikka heitäkin kutsuttaisiin isosiksi.

Onnistuneessa isostoiminnassa nuoret osallistuvat, vaikuttavat ja kantavat vastuuta omilla paikoillaan tavalla, joka voisi kutsua myös aikuisia kasvamaan ja elämään seurakunnan yhteydessä.

Nuori seurakunta on monelle isostoiminnassa mukana olevalle tai olleelle tuttu ja turvallinen hengellinen yhteisö, jonne he tuntevat kuuluvansa ja olevansa aina tervetulleita. Suuri haaste onkin löytää ja luoda niitä rakenteita, jotka mahdollistavat samanlaisen kokemuksen jatkossakin. Myös aikuisen seurakunnan tulee olla tuttu ja turvallinen hengellinen yhteisö, jonne ihminen tuntee kuuluvansa ja olevansa aina tervetullut.

Miten siis silloittaa isoselle tietä rippikoulu- ja nuorisotoiminnasta kohti aikuisempaa seurakuntayhteyttä?

Mikä rooli isosina jo toimineille?

Isosten keski-ikä on nykyisin noin 16,4 vuotta. Isosen ura on usein lyhyt, sillä isosista on ensikertalaisia noin puolet (50 %) ja kuudesosa (17 %) toista tai kolmatta kertaa isosena toimivia. Ainoastaan kuusi prosenttia on ollut isosena vähintään neljä kertaa. Kuitenkin rippikoulutyössä on yhä kasvava määrä 18 vuotta täyttäneitä, sillä monet jatkavat isosuran jälkeen rippikoulutyössä eri nimikkeillä kuten apuohjaajana, ohjaavana isosena, isoisosena tai yövalvojana.

Viimeisimpien tilastojen mukaan täysi-ikäisiä isosia tai entisiä isosia on mukana kolmasosassa rippikouluista (34%). Osa heistä osallistuu koko rippikouluun sen ensimmäisestä kokoontumisesta viimeiseen. Vuonna 2011 isostoimintaan osallistui 18 vuotta täyttäneitä nuoria yli 2500, joista runsas 300 oli jo yli 20-vuotiaita. Samana vuonna nuorten aikuisten ryhmätoimintaan seurakunnissa osallistui yhteensä 3800 henkilöä. Isostoiminta on siis muuttumassa kasvavassa määrin myös nuorten aikuisten toiminnaksi.

Seurakunnassa kannattaa miettiä, millaista toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä jo isosena toimineiden nuorten aikuisten kanssa. Hyväksi osoittautunut malli on, että kokeneille isosille annetaan selkeästi vastuuta toiminnan suunnitteluvaiheessa sekä nuorempien isosten ohjaamisessa ja valmentamisessa rippikoulun jälkeisessä isostoiminnassa. Kokeneet isoset voivat toimia isostoimintaan osallistuvien ohjaajina myös jumalanpalvelusten ja seurakuntatapahtumien toteutuksessa. Vastuun tarjoaminen kokeneemmille isosille vahvistaa isostoiminnan yhteisöllisyyttä ja tuo sen myös seurakuntaelämän keskiöön. Samalla isostoiminta tarjoaa haastetta myös niille, jotka ovat olleet mukana jo useita vuosia.

Yli puolet (58 %) isosina toimineista haluaisi jatkaa seurakunnan toiminnassa myös isosajan jälkeen. Isostoiminnassa pitkään toimineet ovat saaneet paljon kokemusta ja ymmärrystä vapaaehtoisena toimimisesta. Kirkossa ei välttämättä osata kuitenkaan nähdä tätä valtavaa resurssia, joka isosena toimineissa aikuistuvissa nuorissa voisi olla esimerkiksi eri työmuotojen vapaaehtoistoimijoina ja osin myös tulevina kirkon työntekijöinä. Myös kaikenlainen muu seurakuntalaisena oleminen ja osallistuminen, ovat kirkon arvokasta resurssia. Isostoiminnan jälkeen kirkko ei kuitenkaan enää näytä tarvitsevan isosia, eikä suuri osa heistä löydä paikkaa seurakunnassa. Tämä on valtava menetys.

Isonen on vapaaehtoinen

Vapaaehtoistoiminta on omaehtoista, palkatonta, yleishyödyllistä ja yleensä organisoitua toimintaa, josta vastaa esimerkiksi seurakunta, urheiluseura tai kansalaisjärjestö. Nuorten ikäryhmien osallistuminen vapaaehtoistoimintaan on viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvanut. Vuonna 2012 tehdyn tutkimuksen mukaan useampi kuin yksi kolmesta 15–29 -vuotiaasta toimi jollain tavalla vapaaehtoisena.

Vapaaehtoinen on tehtävässään toiminnan järjestäjän edustaja ja saa sitä kautta tehtävään valtuutuksen. Vapaaehtoinen voi olla kuka tahansa toimintaa järjestävän tahon hyväksymä henkilö teini-ikäisestä vanhukseen. Tästä ymmärryksestä käsin isoset ovat seurakunnan vapaaehtoisia ja tehtävissään seurakunnan edustajia siinä missä seurakunnan vapaaehtoistehtävissä toimivat aikuisetkin. Joidenkin isosten vapaaehtoisena toimiminen on alkanut jopa jo ennen isosuutta, esimerkiksi ”apparina” tai ”pikkuisosena”.

Vaikka isoset ovat seurakunnan vapaaehtoisia, heitä ei aina mielletä sellaisiksi, ainakaan samalla tavoin kuin esimerkiksi Palvelevan Puhelimen päivystäjiä, ystäväpalvelutoiminnan lähimmäisiä tai messuavustajia. Syy saattaa piillä työmuotorajoissa ja perinteessä, mutta myös vapaaehtoisuuden kapeassa ymmärtämisessä.

Vapaaehtoistoiminnalla on monta muotoa. Yksi tapa jäsentää monimuotoisuutta on jaottelu toiminnan luonteen perusteella. Jaottelu auttaa myös isostoiminnan hahmottamista. Vapaaehtoistoiminta voi olla:

YHDESSÄ TOIMIMISTA (horisontaalista). Esimerkkeinä ovat oma-apuryhmät, joissa samassa elämäntilanteessa olevat voivat tukea toisiaan. Myös isosten ja rippikoululaisten yhdessäolo voi olla hyvinkin tasapuolista antamista ja saamista.

AUTTAMISTA (vertikaalista), jossa auttaja tekee jotakin toisten hyväksi, vaikka ei ole itse samassa tilanteessa. Isostoiminnassa on paljon nuoremman ja vähemmän kokeneen auttamista ja tukemista, erityisesti asioissa, jotka isonen on itse jo kokenut oman rippikoulunsa ja konfirmaationsa aikana.

DIAKONISTA TUKEMISTA, jossa henkistä, hengellistä, taloudellista tai sosiaalista tukea tarvitsevaa autetaan. Isonen voi olla rajatussa määrin myös sielunhoitaja, joka rukoilee nuoremman puolesta, kuuntelee hänen huoliaan, antaa uutta näkökulmaa nuoremman elämään ja auttaa häntä uusiin sosiaalisiin yhteyksiin.

VAKAVA VAPAA-AJAN HARRASTUS, mikä tarkoittaa esimerkiksi toimimista kasvatuksellisissa tehtävissä kuten opettajana, ohjaajana, valmentajana tai tutorina. Isostoiminta on vastuullista, pitkäjänteistä ja runsaasti aikaa vievää toimintaa, joka muistuttaa nuoren mielessä harrastustoimintaa. Nuori usein nimeääkin sen harrastuksekseen siinä missä urheilun ja musiikin.

Vapaaehtoisuus on monimuotoista auttamistyötä, mutta sillä on myös laajempi, koko yhteiskuntaa ja kirkkoa koskettava ulottuvuus. Vapaaehtoistoiminta tekee yhteiskunnasta ja kirkosta yhteisen. Kirkon vapaaehtoistoiminnan linjauksen *Jokainen on osallinen* (2015) mukaisesti: ”Kirkon vapaaehtoistoiminnan tehtävänä on kutsua ihmisiä osallisuuteen rakkauden ja vastuun yhteisössä ja tarjota jokaiselle mahdollisuus antaa aikaansa ja osaamistaan yhteiseen käyttöön.”

Yksi isosten silta aikuiseen seurakuntalaisuuteen voisikin rakentua sitä kautta, että heille muodostuu jo isosina identiteetti seurakunnan vapaaehtoisina. Sitä kautta seurakuntalaisuus saattaa todennäköisemmin jatkua sittenkin, kun isosena toimimisen aika jää taakse. Vapaaehtoisuutta kannattaakin ajatella ja ideoida avarasti ja kehittää vastaamaan juuri paikallisiin tarpeisiin.

ENTÄ JOS...

... seurakuntien vapaaehtoistoiminnasta vastaavat ovat mukana isostoiminnassa ja kutsuvat kokeneita isosia mukaan muihin mielekkäisiin vapaaehtoistehtäviin seurakunnassa?

... seurakunta lähettää isosille ja nuorisotyön muille vapaaehtoisille samat tiedotteet ja kutsut yhteisiin kokoontumisiin kuin seurakunnan aikuisille vapaaehtoisille?

... seurakunnan aikuisia vapaaehtoisia kutsutaan mukaan isostoimintaan heille mielekkäisiin tehtäviin?

... nuorten seurakuntalaisuuden ja seurakunnassa toimimisen tukemista kehitetään myös aikuisten vapaaehtoisten tai kokeneiden isosten kanssa? Nuorten kanssa toimimista ei ole välttämätöntä jättää pelkästään palkattujen työntekijöiden tehtäväksi.

... seurakunnassa onnistutaan kehittämään isostoimintaan paikkoja aikuisille vapaaehtoisille? Lisääkö se myös enemmän tukea tarvitsevien nuorten mahdollisuuksia osallistua toimintaan?

Niistä nuorista, jotka eivät vielä osallistu vapaaehtoistoimintaan, suuri osa haluaisi osallistua, jos heitä pyydettäisiin mukaan toimintaan. Nuoret itse ilmoittavat toimintaan osallistumattomuuden syyksi muita ikäryhmiä useammin sen, että kukaan ei pyytänyt toimintaan mukaan. Peräti useampi kuin yksi viidestä ilmoittaa, että tämä on tärkein osallistumattomuuden syy. Syrjäytymisvaarassa olevissa ryhmissä tämä syy näyttää korostuvan entisestään.Toimintaan ei osata tai uskalleta hakeutua omaehtoisesti vaan nuoret tarvitsisivat aikuisia auttamaan ja rohkaisemaan heitä mukaan toimintaan. Keskeisessä asemassa ovat tällöin koulut ja myös seurakunta, joka rippikoulun kautta tavoittaa erittäin suuren osan nuorista. Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksien luominen osaksi rippikouluopetusta ja toimintapolkujen luominen myös rippikoulun jälkeiseen aikaan on tärkeää ennen muuta nuorten osallisuuden näkökulmasta. Lisäksi se tarjoaa mielekkään tavan säilyttää seurakuntayhteys silloinkin, kun uskonnollisia auktoriteetteja tai opillisia sisältöjä kyseenalaistetaan ja pohditaan, kuten nuoruuden kehitysvaiheeseen kuuluu.

Henrietta Grönlund

Mitä jäsenyys merkitsee isoselle?

Isoset ovat vahvasti seurakunnan jäsenyyteen sitoutuneita nuoria. Tutkimusten mukaan lähes jokainen isosista haluaa tuoda lapsensa kasteelle, mikäli he tulevat saamaan lapsia. Lähes yhtä yleistä on myönteinen asennoituminen kristinuskoa kohtaan ja näkemys kirkosta ihmisten hyväksi toimivana organisaationa.

Hieman yllättäen kuitenkin vain hiukan yli puolet isosista pitää kirkon jäsenyyttä itselle tärkeänä. Kaksi kolmesta asennoituu kirkkoa kohtaan myönteisesti ja kolmasosa ajattelee, että kääntyisi ongelmissa kirkon työntekijän puoleen.

Tulokset heijastavat isosten ajattelun osittaista jäsentymättömyyttä ja muutoksessa olemista. Isoset näyttävät erottavan mielikuvissaan kirkon ja seurakunnan toisistaan: oma seurakunta tuntuu tutulta ja läheiseltä, mutta kirkko kaukaiselta, vanhanaikaiselta ja instituutiona vaikeasti lähestyttävältä. Samansuuntainen erottelu seurakunnan ja kirkon välillä on nähtävissä jo rippikouluun tulevilla nuorilla: vain viidesosalla on myönteinen mielikuva kirkosta.

Seurakunnalla on isosten korvassa hyvä kaiku – se on läheinen, kotoinen ja välittävä oma paikka. Sosiaaliset suhteet ja ystävistä muodostuva yhteisö ovat nuorille erittäin tärkeitä syitä seurakunnan toimintaan osallistumiselle. Käsitteiden tasolla kirkko ja seurakunta saattavat silti mennä sekaisin. Sama isonen, joka kritisoi kirkkoa vanhaksi ja ennakkoluuloiseksi, saattaa kuitenkin puhua myönteisesti kirkon jäsenyydestä.

Nuoret ja nuoret aikuiset näkevät usein kirkon “arvoyhteisönä”, jonka tulisi edistää heidän oikeina pitämiään asioita kuten suvaitsevaisuutta, tasa-arvoista ihmisten kohtelua ja diakoniaa. Mikäli kirkko näyttäytyy konservatiivisena auktoriteettina, se voi madaltaa ratkaisevasti kirkosta eroamisen kynnystä, vaikka seurakunnalla olisi nuoren elämässä ollutkin merkittävä rooli. Ero saatetaan tehdä myös nuorisotyön ja seurakunnan muun toiminnan välillä. Silloin nuorisotyöhön viitataan sanalla “seurakunta”, mutta jumalanpalveluksiin kirkon toimintana.

Seurakunnan toimintaan osallistuminen merkitsee yleensä uusien ystävien saamista sekä pidempiaikaisten ystävien uudenlaista ja syvempää tuntemista. Seurakunnan olemukseen kuuluu myös “selittämätön tunnelma”, joka vetää nuoria puoleensa. Myös työntekijät ovat tärkeitä. Osa isosista pitää heihin yhteyttä myös isosvuosien jälkeen.

Isoset näyttävät toivovan jatkossakin mukavaa yhdessäoloa muiden ihmisten kanssa, mahdollisuutta hiljentyä sekä tilaisuutta toimia erilaisissa vastuutehtävissä. Seurakunnat eivät näytä kuitenkaan pystyvän vastaamaan näihin odotuksiin. Osa aktiivisesti isosina toimineista eroaa nuorina aikuisina kirkosta. Kynnys nuorisotyöstä muihin seurakunnan työmuotoihin näyttää olevan usein liian korkea. Ilmiöön vaikuttaa se, että moni muuttaa nuorena aikuisena toiselle paikkakunnalle. Yhteys uuteen kotiseurakuntaan ei rakennu ehkä lainkaan. Onkin tärkeää miettiä seurakunnissa sitä, miten vahvistaa nuoren kokemusta kuulumisesta omaa seurakuntaa laajempaan yhteisöön: Suomen evankelisluterilaiseen kirkkoon. Paikkakunnalle muuttaneiden seurakuntalaisten kutsumiseen mukaan yhteisöön tulee olla jokaisen seurakunnan sydämenasia.

Jäsenyyden merkityksestäkin on hyvä puhua nuorten kanssa avoimesti. Seurakunta on ensisijaisesti hengellinen yhteisö ja hengellinen koti. Samalla siinä voi vaikuttaa. Seurakunnan jäsenten on hyvä tuntea sen toimintamallia ja rakenteita. Onkin tärkeää, että seurakunnan hallinto ja sen asema osana kirkkoa tulisivat nuorille tutuksi isostoiminnan aikana. Nuorten oman mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa seurakunnassa (mm. äänestää 16-vuotiaana ja asettua vaaleissa ehdolle 18-vuotiaana), tulee olla vakituinen osa isostoiminnan sisältöä. Nuorten hakeutumista luottamustehtäviin ja vaaleissa äänestämistä tulee aktiivisesti tukea.

ENTÄ JOS...

... isostoiminnassa pidetään tietoisesti esillä seurakunnan ja kirkon jäsenyyden merkitystä; kirkko on ihmisten yhteinen hengellinen koti?

... demokratiakasvatus nähdään luonnolliseksi osaksi isostoimintaa? Jokainen voi vaikuttaa seurakunnassa ja kirkossa. Isostoiminnassa olevia kannattaa perehdyttää seurakunnan ja kirkon vaikuttamistoimintaan, kannustaa äänestämään seurakuntavaaleissa ja rohkaista ehdokkaiksi.

... puhumme nuorten kanssa rohkeasti myös rahasta ja annamme nuorille mahdollisuuden vaikuttaa isostoiminnan budjetin laatimiseen?

... nuorten kiinnostusta kuunnellen rakennetaan kontaktia toisiin seurakuntiin Suomessa tai ulkomailla?

... avarramme isosten ymmärrystä kirkosta rohkaisemalla isosia isosvaihtoon ja tuomaan kuulumisia omaan seurakuntaamme muista Suomen kirkon seurakunnista? Tähän on reittinä Isoset ry.

ON SUURI IHME SEURAKUNTA HERRAN

Seurakunta elää jatkuvassa kokoontumisen ja toimimisen jännitteessä. Toisaalta Jeesuksen seuraajat ovat aina kokoontuneet yhteen, toisaalta he ovat aina toimineet toisten ihmisten auttamiseksi siellä, missä auttamisen tarve on tullut näkyväksi. Nykyään puhutaan paljon jalkautumisesta. Sillä tarkoitetaan, että seurakunta näkyy ihmisten arjessa – kauppakeskuksissa, sairaaloissa, kouluissa. Tämä on tärkeä osa seurakunnan elämää. Jalkautumisen vaarana on sen työntekijäkeskeisyys, jolloin seurakuntalaiset jäävät työn kohderyhmäksi tai asiakkaiksi. Kuitenkin juuri seurakuntalaisten arkiset rakkauden teot ja lähimmäisen rakkautta heijastava toiminta ovat se, missä seurakunta tulee näkyväksi. Rakkauden teot puolestaan kutsuvat voimaantumaan sakramentin äärelle.

Rakennusaineita aikuisuuteen

Kun isostoiminnassa kurkotetaan kohti aikuisuutta, isostoimintaa tarkastellaan nuoren kasvun eikä niinkään seurakunnan tarpeiden näkökulmasta. Kaikenlaisten nuorten kasvun tukeminen kantaa heitä kohti aikuisuutta.

Isostoiminnan antia nuoren kasvulle voi katsoa myös tulevaisuuden taitojen näkökulmasta. Suomalainen peruskoulu painottaa voimakkaasti vuonna 2016 voimaan astuvassa opetussuunnitelmassa laaja-alaista osaamista, jota on kuvattu myös tulevaisuuden tai uuden vuosituhannen taitoina. Katsontatapa korostaa sitä, että koulun tehtävä on varustaa oppilaita kohti tulevaisuutta, jota emme osaa vielä kuvata tai kaikin osin edes kuvitella.

Kun isonen osallistuu mielekkääseen, tulevaisuuteen kantavaan toimintaan, hän saa monenlaisia rakennusaineita aikuisuuteen – tietoja, taitoja, arvoja, asenteita ja tahtoa. Tutkimuksissa on huomattu, että edellä kuvatun kaltaiseen toimintaan osallistuminen vahvistaa nuoren myönteistä näkemystä omasta pystyvyydestään sekä luottamusta itseensä. Nuorelle kehittyy positiivisia yhteyksiä eri ihmisiin ja instituutioihin. Nuori kasvaa kokemaan myötätuntoa toisia kohtaan ja toimimaan eettisesti kestävällä tavalla. Nämä yhdessä lisäävät osallistumista ja osallisuuden kokemista omaan elämään, perheeseen sekä yhteiskuntaan.

Miten matkalla aikuisuuteen kehittyisi myös mielekäs ja merkityksellinen seurakuntayhteys ja kristityn identiteetti? Isosten kokemusten mukaan isostoiminta on merkinnyt heille kriittisen ajattelun ja uskoon liittyvien kysymysten sekä niistä puhumisen kannalta vain vähän. Ja vaikka isosilla on myönteisiä kokemuksia jumalanpalveluksista isostoiminnan aikana, vain harvempi kuin viides tutkimusaineiston isosista koki, että sunnuntain jumalanpalvelukset hoitaisivat heidän uskoaan.

Isostoiminta kurkottaa kohti kokonaista aikuisuutta, kun se tarjoaa hyvien ihmissuhteiden ja mielekkään toiminnan lisäksi nuorille myös uskoon liittyvän kasvun paikan. Kasvua tukevassa isostoiminnassa on tilaa kokemukselliselle ja liittyvälle uskolle. Näiden lisäksi monet isosikäiset nuoret kaipaavat tilaa etsimiselle ja yhteydelle muihin etsijöihin. Etsivälle uskolle on paikka isostoiminnassa silloin, kun nuori saa rakentaa omaa uskonymmärrystään epäilyn, kriittisen arvioinnin ja kyseenalaistamisenkin kautta. Oma vakaumus ja sitoutuminen voidaan saavuttaa sitä kautta, että on tilaa kokeilla vaihtoehtoja aikaisemmille ajattelutavoille.

Uskonyhteisöön tulee siis mahtua myös heidän, jotka elävät etsinnän vaihetta. Kriittisen ajattelun sekä etsivän uskon merkitystä alleviivaa myös nuoruuteen ja varhaisaikuisuuteen kuuluva identiteetin rakentumisen vaihe. Aikuistuessaan nuori etsii omia arvojaan ja omaa tapaansa elää. Jos isostoiminnan tarjoama usko näyttäytyy yhteisön peruskertomusten kritiikittömänä nielemisenä, aikuistuva nuori voi kokea, ettei rippikouluun kiinnittyvällä yhteisöllisellä uskolla ole enää kiinnekohtia hänen elämänsä ja identiteettinsä kannalta olennaisimpiin kysymyksiin.

Erilaisten nuorten erilaiset tarpeet ja elämänvaiheet haastavat isostoimintaa ja työntekijöitä. On varmistettava, että isostoiminnassa on monipuolisia rakennusaineita kokemukselliselle ja liittyvälle uskolle ja erilaisia mahdollisuuksia hoitaa hengellistä elämää. Toisaalta näiden hintana ei saa olla, ettei kysymyksille ja aidolle ihmettelylle ole riittävästi tilaa.

Miten rakentaa siltaa aikuiseen seurakuntaan?

Monissa seurakunnissa seurakuntalaisen paikka ja rooli näyttäytyvät melko erilaisina isostoiminnassa verrattuna muuhun seurakunnan toimintaan. Onko isosena toimiminen seurakuntalaisen vastuun huippukohta, jonka jälkeen tarjolla on vähemmän vastuullisia, itsenäisiä ja motivoivia tehtäviä? Tiiviin nuorisotoiminnan ja lämpimän nuorten yhteisön jälkeen aikuistuvan isosen voi olla vaikea hahmottaa seurakuntaa yhteisöksi, jonka elämässä hän haluaisi olla mukana. On tarpeellista pysähtyä sen äärelle, millaiseksi yhteisöksi aikuiset seurakuntalaiset kokevat seurakunnan. Millaiseen yhteisöön aikuistuvaa nuorta ollaan kutsumassa?

Isostoimintaa kannattaa suunnitella ja toteuttaa niin, että katsotaan alusta alkaen tietoisesti eteenpäin. Jos isostoiminta katsoo vain taaksepäin, kohti rippikoulua, isonen kasvaa siitä aina poispäin. Viisas rippikoulun opettaja rohkaisee rippikoulun päättymistä surevaa nuorta: ”Ei se tähän lopu, tästähän se vasta alkaa.” Merkitykselliset rippikoulu- ja isosvuodet ovat tärkeä osa nuoruutta, mutta seurakuntayhteys jatkuu läpi elämän. Isosporukalla voidaankin aktiivisesti yhdessä osallistua seurakunnan toimintaan – messuihin, tapahtumiin, yhteisvastuukeräykseen, leireihin, diakoniatyön hankkeisiin. Nuorten on hyvä tulla tutuksi aikuisille aktiiviseurakuntalaisille ja aikuisten nuorille. Nuorten on tärkeää tuntea myös muita kuin nuorisotyössä toimivia työntekijöitä. Koko seurakuntaa yhteisönä ja sen kaiken ikäiset kattavaa yhteisöllisyyttä kannattaa tietoisesti rakentaa ja vahvistaa.

Jos seurakunnan isostoiminnassa on mukana nuorisotyöntekijöiden lisäksi muita seurakunnan työntekijöitä, polut muuhun seurakunnan toimintaan voivat rakentua luontevammin. Kun isostoiminnassa nuoret kiinnittyvät rippikoulu- ja nuorisotyön lisäksi laajemmin koko seurakuntaan tai kirkkoon, yhteys seurakuntaan voi kantaa vielä isosiän jälkeenkin. Vastuu nuoren vähittäisestä siirtymisestä aikuiseen seurakuntayhteyteen kuuluu koko seurakunnalle ja sen kaikille työntekijöille. Siltaa on rakennettava molemmista suunnista: tarvitaan saattelua ja kutsua. Aikuistuva isonen tarvitsee paikan, johon hän voi liittyä. Lähettämisen lisäksi tarvitaan myös kutsu kohti uutta.

Jos aikuistuva isonen ei lopulta jatka osallistumista seurakunnan toimintaan, kirkon soisi kuitenkin pysyvän hänelle läheisenä. Keinoja ja rakennusaineita sillan rakentamiseksi aikuiseen seurakuntalaisuuteen kannattaa määrätietoisesti hakea ja vahvistaa.

ENTÄ JOS...

... seurakunnan aikuisten toiminnassa ollaan aktiivisen kiinnostuneita siitä, miten aikuistuva nuori löytää paikkansa seurakunnassa?

... seurakunnan aikuisia vapaaehtoisia kannustetaan saattelemaan aikuistuvia isosia ja paikkakunnalle muuttaneita nuoria aikuisia osaksi seurakunnan aikuisten toimintaa?

... isostoiminnan suunnitelma esitellään vuosittain luottamushenkilöille tai luottamushenkilöitä kutsutaan isosten siunaamiseen?

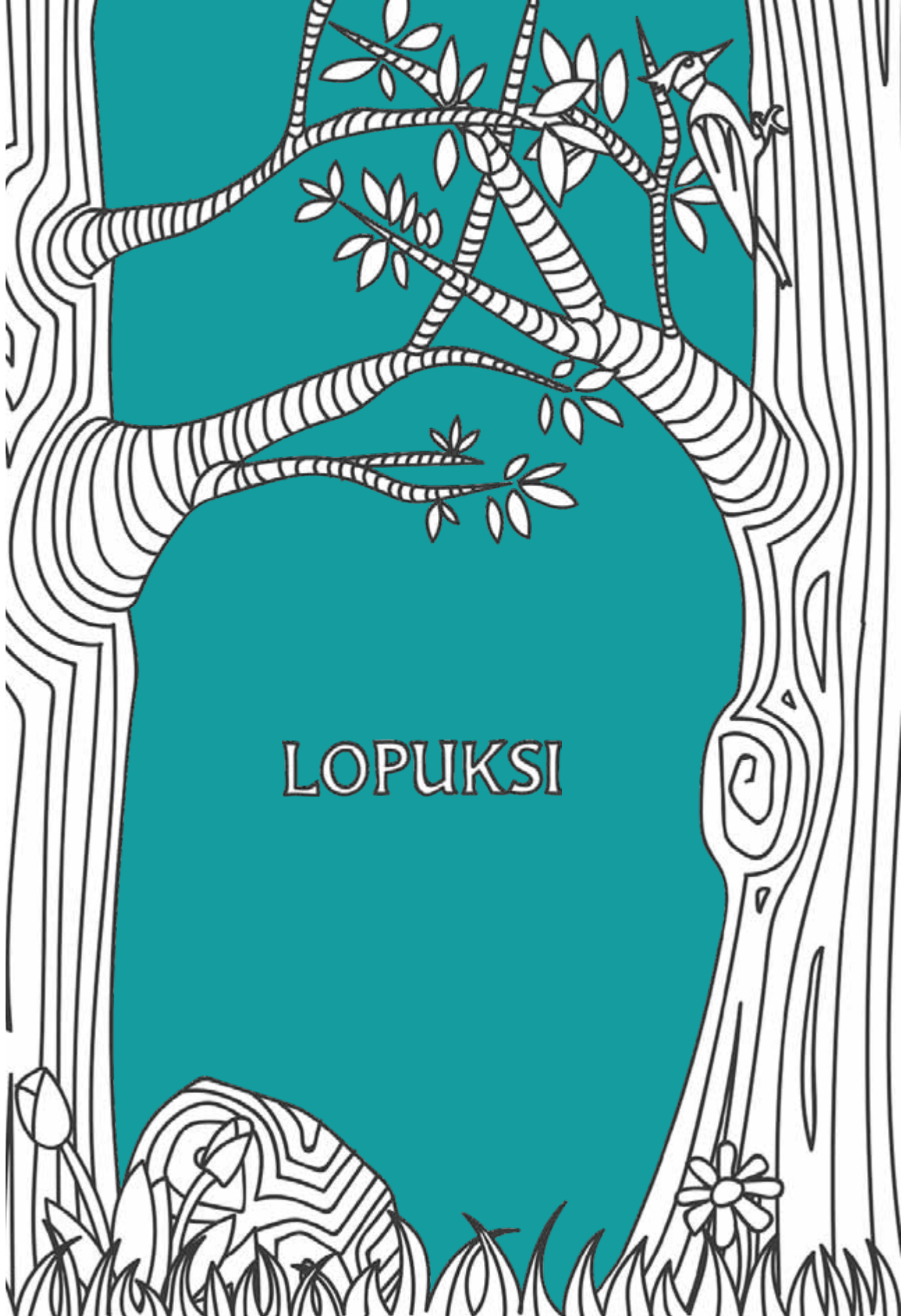

Lutherin mukaan ajattelemme, että Jumalan kutsun seuraaminen on lähimmäisten palvelemista. Jumala kutsuu yhtä lailla lasta, nuorta kuin aikuistakin arkisiin tehtäviin: palvelemaan toisia ihmisiä ja samalla Jumalaa.

Jos isostoiminta rakentaa siltaa kohti oman paikan löytämistä elämässä ja maailmassa, se saattelee nuorta hyvään kasvuun ja aikuisuuteen. Toisten hyvän eteen toimiminen vapaaehtoisena tai ammatikseen voi olla mielekäs ja merkittävä elämäntehtävä isosuran jälkeenkin. Osa isosista löytää tiensä seurakunnan työntekijöiksi.

Isostoiminta on kuin aaltojen lähettämistä. Kuin meren aallot jatkavat aina eteenpäin rantaan asti, myös työmme merkitys ja vaikutus voi jatkua pitkälle ja ulottua kohtaamisten välityksellä lukemattomiin ihmisiin. Sellaista on Jumalan työ maailmassa.

Kuinka ylivertaisia ovatkaan sinun suunnitelmasi, Jumala,
kuinka valtava onkaan niiden määrä!
Jos yritän niitä laskea, niitä on enemmän kuin on hiekanjyviä.
Minä lopetan, mutta tiedän: sinä olet kanssani.
Ps. 139: 17–18

Isoja ihmeitä -linjauksen keskeinen sisältö

ISOSTOIMINTA VAHVISTAA NUOREN USKOA KOLMIYHTEISEEN JUMALAAN JA VARUSTAA HÄNTÄ ELÄMÄÄN KRISTITTYNÄ.

NUORI ON IHME. ISOSTOIMINNAN LÄHTÖKOHTANA ON NUOREN OLEMINEN JA KASVU SELLAISENA SEURAKUNTALAISENA KUIN HÄN ON.

- Kirkkomme rippikoulu ja isostoiminta on ihme. Jokainen nuori on ihme. Hänen osallistumisensa seurakunnan toimintaan on osoitus Jumalan työstä maan päällä. Isostoiminta on osa seurakunnan nuorisotyötä. Nuorisotyön tarkoituksena on enemmänkin tukea nuorten kasvua kuin kouluttaa tehtäviin. Isonen on nuori seurakuntalainen, joka tarvitsee sekä sopivasti vastuuta ja aktiivisen toimijan roolia että kasvun tukea. On tärkeää, että nuorten yhteisössä vallitsee salliva, avoin ja kannustava ilmapiiri, jossa jokainen hyväksytään omine kysymyksineen ja kehitysvaiheineen. Jokaisen hyväksyminen mukaan sellaisena kuin hän on, on kristillisen seurakunnan radikaali lupaus.

ISONEN ON OSA NUORTEN PORUKKAA SEURAKUNNASSA. ISOSTOIMINNASSA TÄRKEÄÄ ON TURVALLISUUS, YHTEYS, ILO JA NÄHDYKSI TULEMISEN KOKEMUS.

- Isostoiminnan tulee olla turvallista kaikilla tasoilla. Tämä merkitsee yksilön ja hänen rajojensa kunnioittamista kaikilla inhimillisillä tasoilla: fyysisellä, henkisellä, hengellisellä, emotionaalisella, seksuaalisella ja sosiaalisella tasolla. Kristinuskossa on syvimmiltään kysymys turvasta. Turvallinen seurakunta ja isosyhteisö ovat hedelmällinen maaperä nuoren kasvulle ja kristillisen seurakunnan tunnusmerkeille: ilolle ja yhteydelle. Turvallisuutta rakennetaan monin pienin tavoin, esimerkiksi ystävällisillä katseilla ja huomaavaisuudella, mutta myös työntekijän esimerkillä, pelisäännöistä sopimisella ja epäkohtiin puuttumisella.

KAIKENLAISILLE NUORILLE ON TILAA ISOSTOIMINNASSA. JOKAINEN ON TERVETULLUT, RIIPPUMATTA SIITÄ, MITKÄ OVAT HÄNEN OMAT SYYNSÄ OSALLISTUA.

- Isostoiminnassa tulee olla kannustava ilmapiiri, jossa on tilaa erilaisille mukanaolon syille. Jokaisella nuorella on vahvuuksia, joiden varaan isostoimintaa ja myös isosen omaa kasvua ja kehitystä voidaan myönteisellä tavalla rakentaa. Erilaisista yksilöistä kootaan myös rippikouluun toimiva isostiimi, jossa isosille annetaan valmiuksien mukaisia tehtäviä. Erilaisista isosista koostuva ryhmä todistaa siitä, että seurakunnassa on tilaa keskeneräisyydelle. Onnistuneen ryhmäyttämisen seurauksena ja sopivasti tuettuina erilaiset isoset voivat loistaa tehtävässään. Jokainen saa olla kasvamassa.

ISOSENA TARVITTAVIA TAITOJA JA TIETOJA OPITAAN SEKÄ OSALLISTUMALLA SEURAKUNNAN ELÄMÄÄN ETTÄ KOULUTTAUTUMALLA.

- Isostoiminnassa oppiminen on osa yhteistä olemista ja joukkoon kuulumista Kristuksen seurakunnassa. Nuoret tarvitsevat isoseksi kasvuunsa koulutuksen lisäksi yhteyttä kavereihin ja aikuisiin, mielekästä tekemistä ja sopivaa vastuuta, hiljentymistä pyhän edessä ja kokemusta hyväksytyksi tulemisesta, tilaa ilolle ja kivulle.
- Vähitellen, erilaisten työskentelyjen kautta, nuoren taidot ja tiedot vahvistuvat isosen mittoihin. Tärkein koulutustapahtuma on toimiminen isosena ensimmäistä kertaa. Isosena toimivista täytyy pitää hyvää huolta. Huolenpito isosista tarkoittaa yksinkertaisia asioita: riittävästi unta ja lepoa, sopivasti tehtäviä ja vastuuta, paljon tukea ja kannustusta.

ISOSET SUUNNITTELEVAT JA TOTEUTTAVAT TOIMINTAA YHDESSÄ TYÖNTEKIJÖIDEN KANSSA.

- Isostoimintaa tulee suunnitella, toteuttaa ja kehittää yhdessä isosten kanssa ja näin vahvistaa nuorten osallisuutta. Isosten tarpeita ja toiveita kannattaa kuulla etenkin isoskoulutusta valmisteltaessa. Isoset kannattaa ottaa mukaan suunnitteluun myös rippikoulussa. Työntekijöiden on mielekästä panostaa isosten tukemiseen ja ohjaamiseen erityisesti leirin aikana. Hartauselämän toteuttamisessa työntekijän tuki on erityisen tärkeää.
- Isosella on oikeus tietää, mitä oikeuksia ja velvollisuuksia hänellä on toimiessaan isosena. Jokaisen isosen kanssa on hyvä käydä palautekeskustelua isosena toimimisen aikana ja sen jälkeen. Heitä, jotka eivät koe isosena toimimista omakseen, kannattaa erikseen huomioida.

ISOSTOIMINTA RAKENTAA SILTAA AIKUISEEN SEURAKUNTALAISUUTEEN.

- Isostoimintaa kannattaa suunnitella ja toteuttaa niin, että katsotaan alusta alkaen tietoisesti eteenpäin. Merkitykselliset rippikoulu- ja isosvuodet ovat tärkeä osa nuoruutta, mutta seurakuntayhteys jatkuu läpi elämän. Isostoiminta on seurakunnan vapaaehtoistyötä. Isostoiminta kannattaa järjestää varsin monipuoliseksi, jolloin siitä voi ammentaa myös muussa vapaaehtoistoiminnassa ja myös aikuisena. Vastuu nuoren vähittäisestä siirtymisestä aikuiseen seurakuntayhteyteen kuuluu koko seurakunnalle ja sen kaikille työntekijöille. Siltaa on rakennettava molemmista suunnista. Aikuistuva isonen tarvitsee yhteisön, johon hän voi liittyä. Lähettämisen lisäksi tarvitaan myös kutsu kohti uutta.